БУКВАР

2361

DRUK OFSETOWY LIT. PILLER-NEUMANNA LWÓW.

БУКВАР

ПЕРША ЧИТАНКА

ДЛЯ ВСЕЛЮДНИХ ШКІЛ

Ціна оправленого примірника 2 зл. 60 ґр.

У ЛЬВОВІ
НАКЛАДОМ ВИДАВНИЦТВА ШКІЛЬНИХ КНИЖОК
1926.

В прилю́дних шко́лах ма́ють бу́ти в ужи́ванню тільки книжки́, припи́сані Курато́рією Львівського Шкільного Окру́га й ви́дані на́кладом Видавни́цтва шкільни́х книжо́к, ви́нявши окре́мі упова́жнення Курато́рії. Тако́ж не ві́льно тих книжо́к продава́ти по ціна́х ви́сших над ті, що їх озна́чено на за́головнім листку́. Ко́жда кни́жка, ви́дана на́кладом Видавни́цтва шкільни́х книжо́к, ма́є на за́головнім листку́ о́рла з на́писом: „Видавни́цтво шкільни́х книжо́к“.

BIBLIOTEKA NARODOWA
II.514.380
Biblioteka Narodowa
Warszawa
30001007780965

За́ходом і ста́раннєм Підкомі́сії шкільних книжо́к у Курато́рії Л. Ш. О. у Льво́ві.

Рисува́в: *Осип Курилас.*

Зразки́ письма́ пода́в: *Стефан Татух.*

З ДРУКАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.

1950 K 244/64

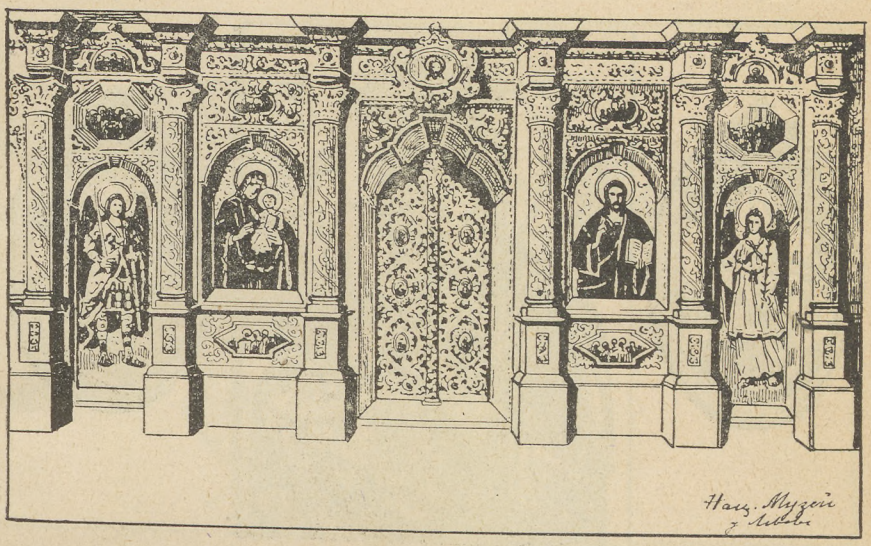

ikónu ІКОНОСТА́С

i і

i *i* *i*

і і і

óбраз óбраз

О О

і *о* *о*

і о о

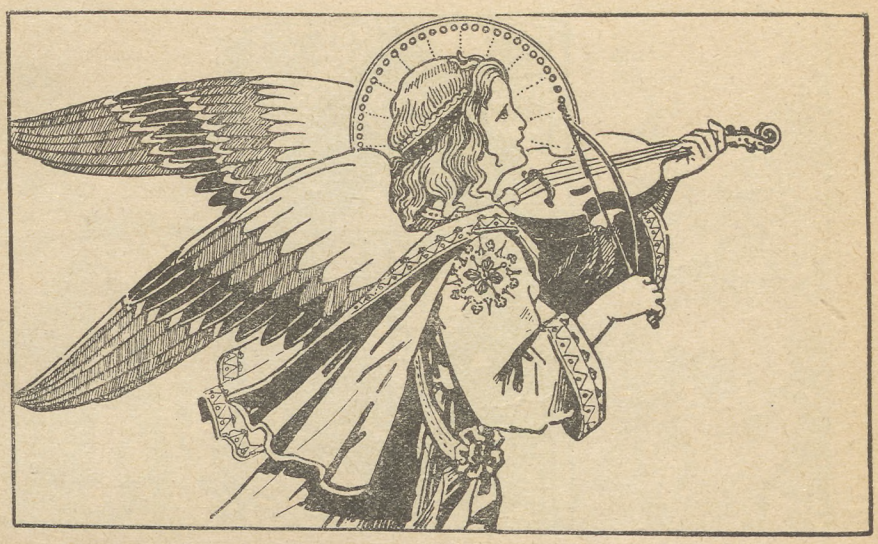

áнгел áнгел

a a

a i o

a i o

Фаз. Мурай
у Львові

евангеліє евангеліє

е е

е і о а

е і о а

учі́тель учи́телька

У У

у і о а е

у і о а е

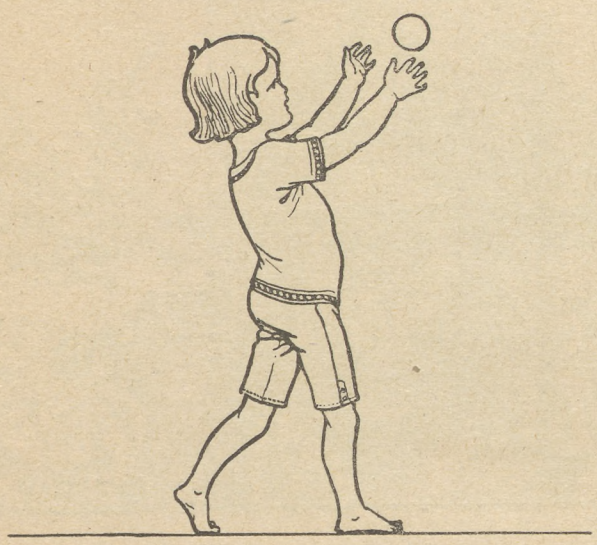

pjku НО́ГИ

и И

и і о а е у

и і о а е у

шиє шиє

є є

є і о а

є і о а

е у и

е у и

юнáк юпка

Ю Ю

ю є і о а

ю є і о а

е у и

е у и

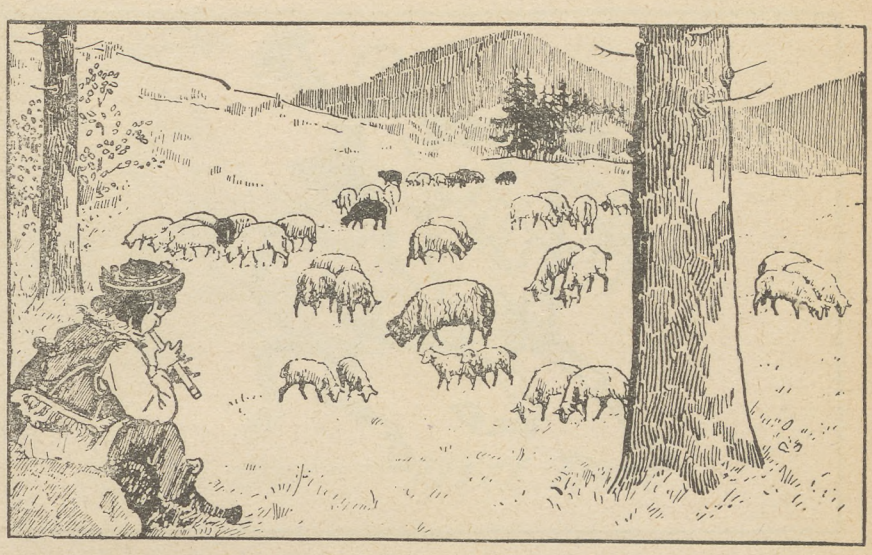

аліця ягня́та

а Я

а є ю і о

Я Є Ю І О

а е у и

а е у и

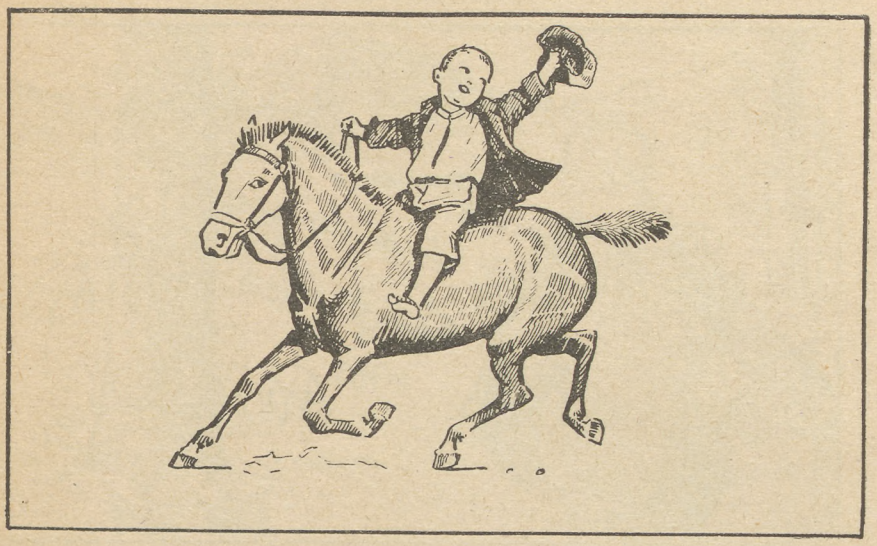

їздéць їде їздéць їде

ї ї

і и о а е

і и о а е

у ї я є ю

у ї я є ю

má mo

m

má mo, má ma,

má my.

tá to

T

to є tá to, ty є tá to i tá to

tá ta.

BIBLIOTEKA NARODOWA

ма́ма

М

моя́ ма́ма, ма́ю ма́му,

ма́ю та́та і те́ту,

моя́ ма́мо!

ма́ма

М

моя́ ма́мо, ми ма́є мо ма́му і та́та, ма́ма ма́є ма́му і та́то ма́є ма́му, ту є ма́ма, а ту та́то ма́ми.

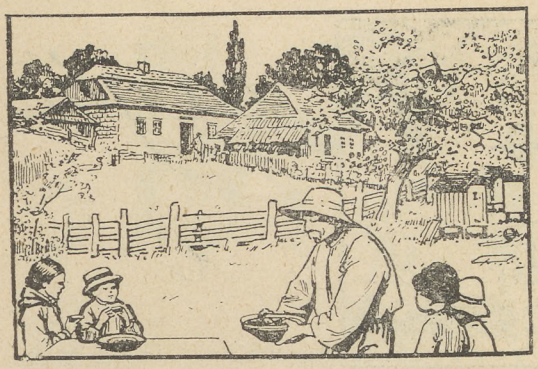

домі

д

домі діда і мáма, дідо, то мáто мáми, мáма і тéта, то діти діда.

ДО МИ́ Д

і ду́ до до́му ді́да, у ді́да є моя́ те́та, ді́до да є її ме́ду, ї мо́ мід.

сад і

с

у та́та і ма́ми є сад, і ді́до ма́є сад, у сад і сиди мо́.

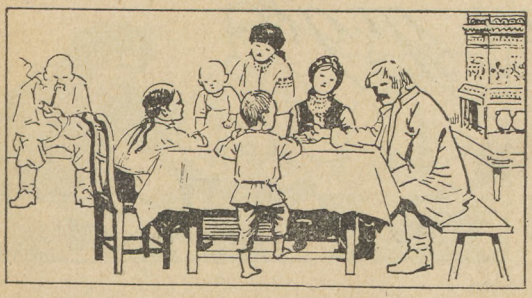

се мя́

с

у са ді є дім, до́ ма са ма́ се мя́, се мя́, се: та́ то, ма́ ма, ді ти, ді до і те́ та.

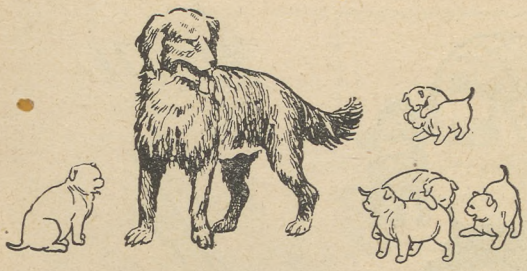

пес

п

іду́ до сусі́да, у сусі́да є пес і песя́та, то пес, а се песя́.

пе ся́

П

ди тя́ да є́ пе ся́ там пи́ ти, пе-ся́ і де́ і пє, се мо є́ пе ся́.

kim

k

у те́ти є kim, ки́тка і кота́та, ки́тка міє ко́тику.

КО́ ТИК К

ко́ тик пє і пе́ сик пє, пе́ сик ку са́ є ко́ ти ка, а ко́ тик у ті-ка́ є до до́ му, ма́ ю ко́ ти ка.

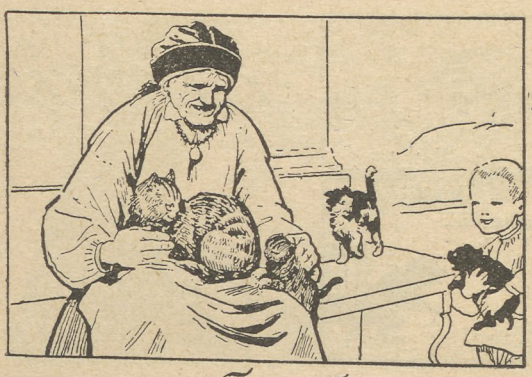

бабуся

б

і у бабусі є пéлики і кóтики, бабуся, се мáма тáта áбо мáми, іду до бабусі.

ба бу́ ся б

і де́ мо до ба бу́ сі, там бу́ де те́ та, ба бу́ ся са мá до́ ма, ді́до є у су сі́ да.

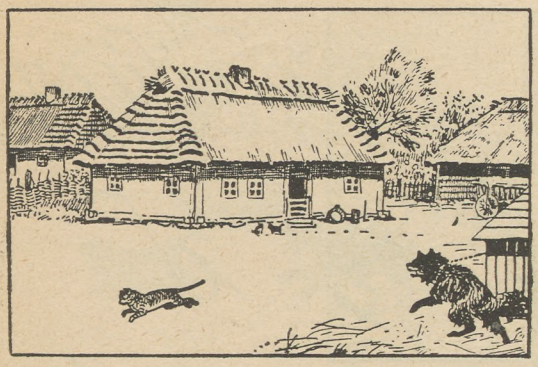

ха́та

Х

се ха́та сусі́да, ха́та ма́є дах, які́ то дахі́?

ха́та Х

ха́та, се дім, під ха́то ю є коти́, а там бу́да, у бу́ді є пес.

лі́па

Л

ко́ло ха́ти лі́па, під лі́пою є сто́лик, те́та ла́тає під лі́пою.

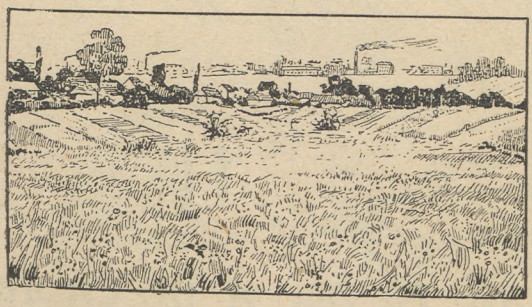

лу ка́

Л

і ди́ до те́ти під ли́пу, я пі ду́ до се ла́, а по́ тім у по́ ле, ко́ло се ла́ є по ля́ і лу́ ки, і бі ля мі́ ста є по ля́ і лу́ ки.

не́ня

Н

не́ня післа́ла ме́не ни́ні на по́ле, а сама́ колиса́ла ди́ти́ну, я ідý, а пе́сик підска́кує ко́ло ме́не.

не́ ня Н

на по́ лі бу ли́ та́ то, я но си́ ла для та́ та о бі́д, та́ то да ли́ ко́ням сі́ на, а по́ тім о бі́ да ли, я ма́ ла то ді́ на со́ бі бі́ лу хусти́ ну.

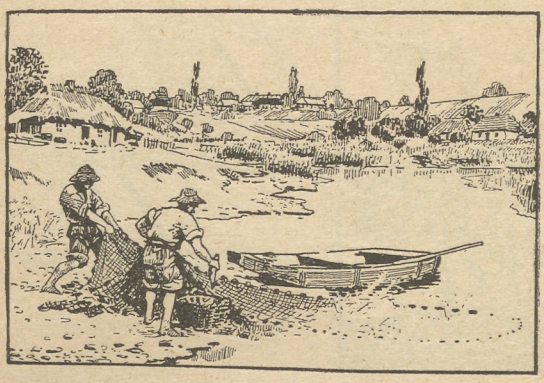

ріка́

р

се́ред села́ є ріка́, над рікóю
ха́та рибáлки, рибáлка мáє
ри́би, ходи́ над ріку́!

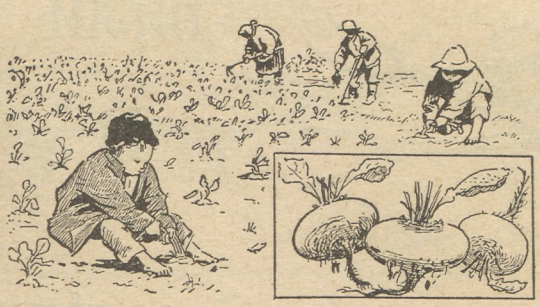

ріпа

р

хліборóби мáли пóле над рікóю, вони́ копáли на пóлі ріпу, бураки́ і барабóлі, пóтім ралúли рілю́ ралáми.

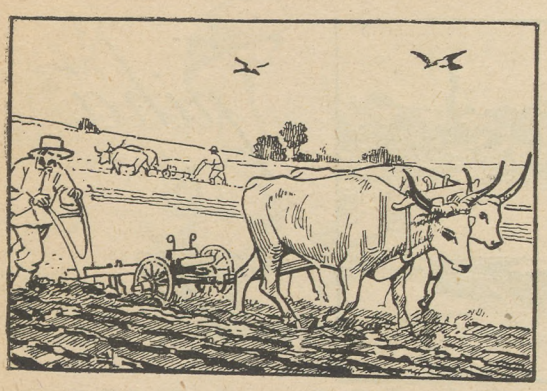

волі

в

волами орав сусід недалеко тата, волі ходили повoли в ярмі.

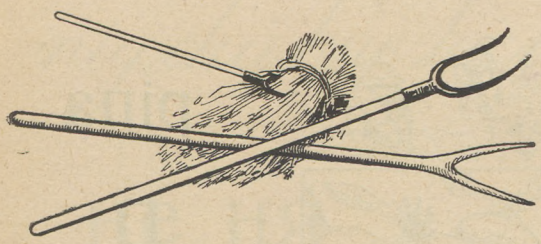

ВИЛИ

В

вилами кидаємо сіно і солому, сіно даємо волам і коровам, коням та телятам, коням даємо і овес, я люблю коні, а вона воліє корови.

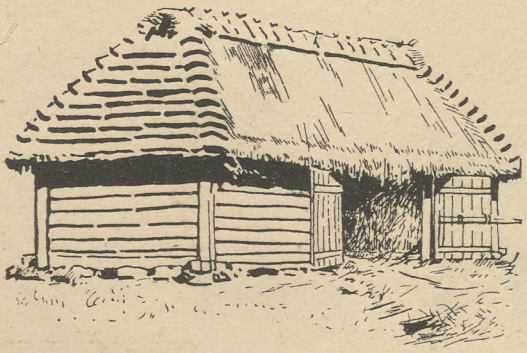

шо́па

ш

шо́па є біля стодо́ли, у шо́пі кладе́мо сі́но і конюші́ну, сі́но і конюші́на це па́ша для худо́би.

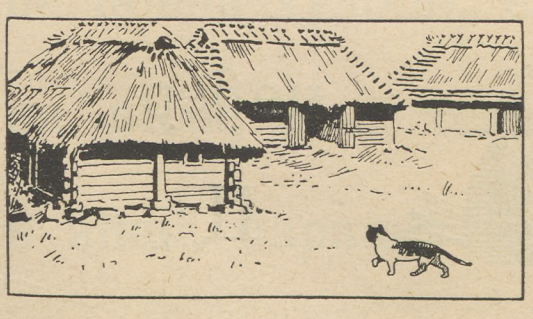

шпихлі́р

Ш

ко́ло шо́пи ви́димо шпихлі́р, в шпихлірі́ є ми́ши, ко́тик іде́ до шпихлірá на ми́ши, наш ко́тик не дарму́є.

цап

Ц

цапі крутілися коло стодоли, в стодолі молотіли тато ціпом овес.

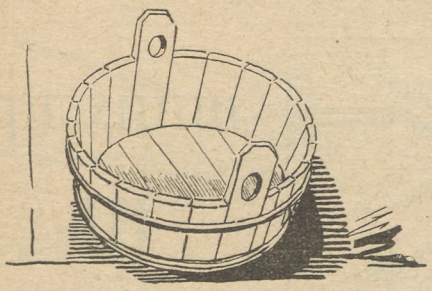

цебер

Ц

на подвірю коло хати стояв цебер, у цебрі була вода, коло цебра стояв пес, цапи боялися пса, пес пішов, тоді цапи напилися води.

був собі пéсик і кóтик, обá на однім подвірю, кóтик мяв-мяв ловів míши, а пéсик вартувáв, пéсик і кóтик не були лінúві.

вартýє пéсик на обóрі, а обóра пóвна худóби, є там: корóви, волú, кóні, телята, лошáта, є вівці, баранú і цапú, в літі пáслися вонú на пасóвиску, тепéр тримáємо їх в обóрі і даємо їм сухý пáшу.

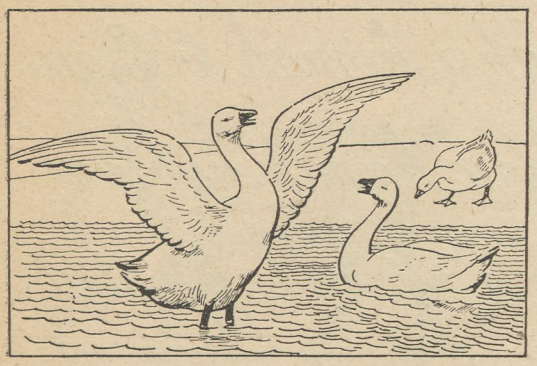

гуси

г

гуси се домашні птиці, гуси є покриті пірєм, їх пірє придатне на подушкі.

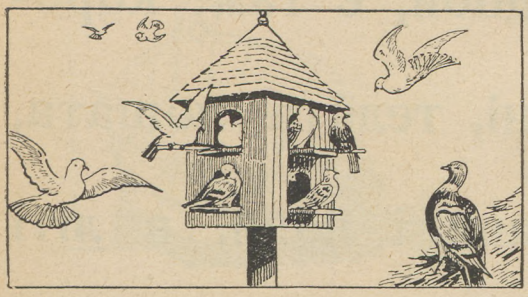

голуби

Г

голуби літали високо над домами, потім прилетіли до голубника на подвірю і воркували, голуби є домашні і дикі.

гуси, кури, коґуті та індики ходіли по подвірю, до них прилетіли і голуби, бабуся насіпала їм посліду пшеніці, вони прибігли гуртом і їли послід, не боялися бабусі, бо бабуся своя а вони домашні.

на плоті сиділи воробці, синиці та криклива ворона і дивилися, як тамті їли, вони радіби покушати пшениці, бо голодні, але боялися бабусі, не дивота, бо вони дикі птиці.

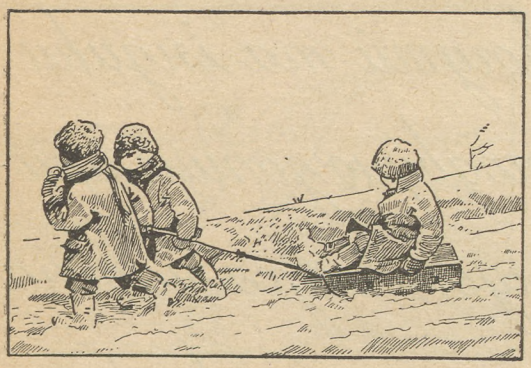

зима́

З

зима́ то пора́ ро́ку, в зимі́ сидимо́ в ха́ті і гріємося, бо на дворі́ моро́з.

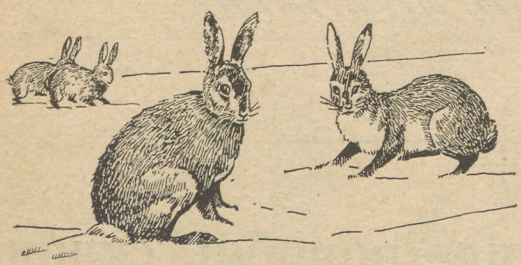

заці́

З

заці́, се ди́кі звіря́та, їм біда́ в зимі́, бо нема́ ні капу́сти, ні и́нших рости́н, заці́ закра́либися до саду́ похру́пати кори́ молоди́х дере́в, а́ле там є пе́сик!

в

бáтько і дідусьó молóтять у стодóлі, а нéнька доглядáє худóби і дрóбу, стáрші дíти помагáють її пúльно.

Ь

малí дíтоньки сидя́ть в хáті, бо на дворí сьогóдня морóз, вони́ сидя́ть блúзько вікóн, шúби у вíкнах позамерзáли, виглядáють як мальóванí, малéнька дóня бáвиться ля́лькою, глядúть на вікóнце і дивýєся, звíдки ті малю́нки, а нéнька говóрить: маля́р зимóю по свíті мандрýє, та гáрні цвíти на шúбах малю́є, хто се є?

ґазда́

ґ

ґа́зди то бога́ті господа́рі, во ні ма́ють много ґрі́нту, наш сусі́д, ґазда́ ма́є дім із ц̣е́гли.

ґазди́ня ґ

ґазди́ня хо́дить ко́ло худо́би, утри́мує дім в поря́дку та вари́ть стра́ву, вона́ вари́ть нера́з мамали́ґу а́бо куле́шу.

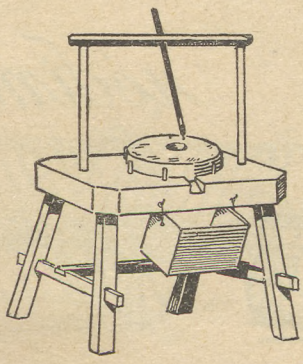

жо́рна

Ж

жо́рна є дуже потрібні в кождім господа́рстві, на ніх ме́лють ґазді ні збіже: жито і пшеницю на муку.

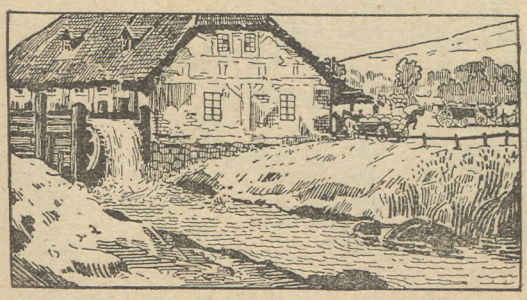

збіже

Ж

жо́вте зе́рно пшени́ці ме́ле ме́льник у млині́, ґа́зди зво́зять збіже до млина́, мука́ з млина́ біле́нька і кра́сша, ніж зме́лена на жо́рнах, ме́льник се ремісни́к.

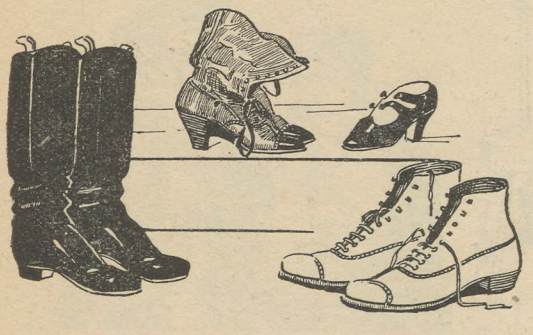

чо́біт

ч

чо́боти і черевіки ро́бить шевець зі скіри, шевець уживає до роботи шила і дра́тви.

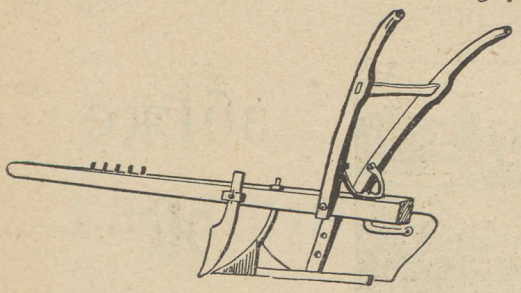

чепи́ги

Ч

чепи́ги і чересло́, се ча́сти плу́га, чепи́ги, вози́ і са́ни ро́бить сте́льмах з де́рева, столя́р ро́бить з де́рева скри́ні і столи́, хто ро́бить ключі́, за́мки, колодки́ та но́жиці?

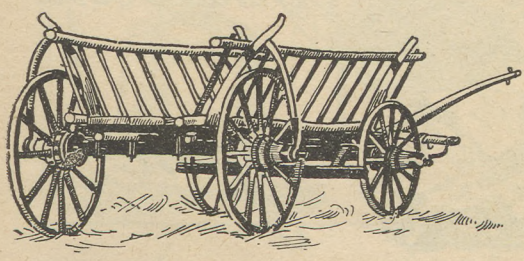

сфіра

сф

сфіра, севіз, сфірами їздимо, коли нема снігу, по снігу ліпше їхати саньмі, чим звозимо дрова і збіже?

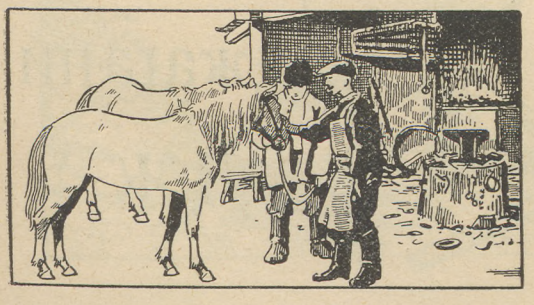

фірман

ф

фірман веде́ ко́ні до коваля́, кова́ль куе́ ко́ні, кова́ль ма́є кафта́н і фарту́х зі скіри, кафта́н запина́є на ґу́зики, і в на́шім селі́ є кова́ль.

джаґáн

дж

джаґанú рóбить ковáль з желíза, джаґанáми розбивáємо лід на ставáх і рíках, колú водá замéрзне.

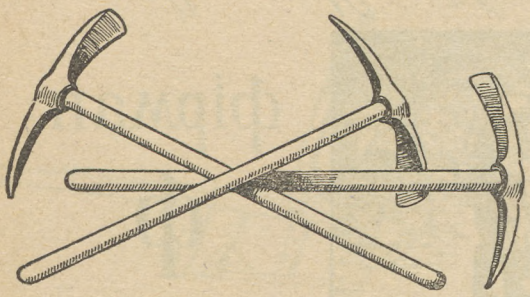

джаґанú

ДЖ

джаґанú викóвує ковáль у кýзні, в кýзні є богáто сáджі з вýгля, ковáль рóбить з желíза цвя́хи і и́нші прéдмети, ковáль, се такóж ремісни́к.

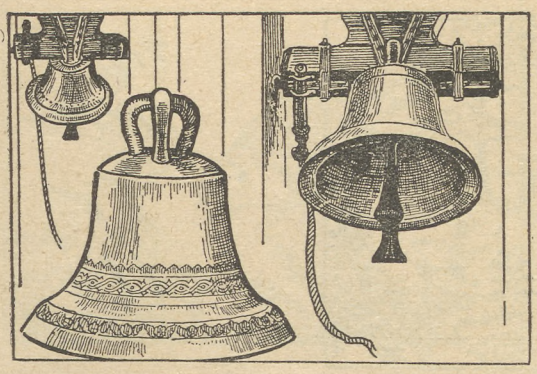

дзво́ни

Дз

дзво́ни і дзвінки́ відлива́ють у фа́бриках, дзвінок скли́кує ді́ти до шко́ли.

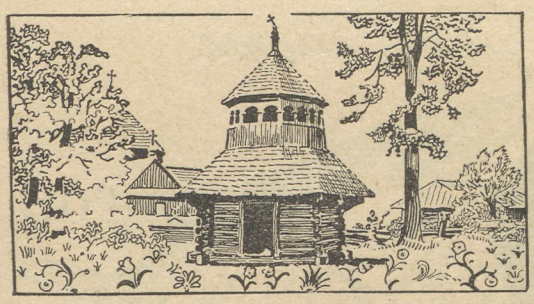

ДЗВІНИ́ЦЯ

ДЗ

дзвіни́ця стоїть по́біч це́ркви, вона́ є покри́та ґо́нтами, на дзвіни́ці ви́джу вели́кі дзво́ни, дзво́ни скли́кують нас на богослу́ження.

гай

й

гай, се малий лісок, в нашім гаю ростуть тілько листові дерева і корчі, листові дерева тратять на зиму листє.

ГА́ЙВОРОН

Й

в гаю оста́ли в нас на зи́му га́йворони і воро́ни, нера́з ба́чу, як вони́ прилі́та́ють ко́ло хат.

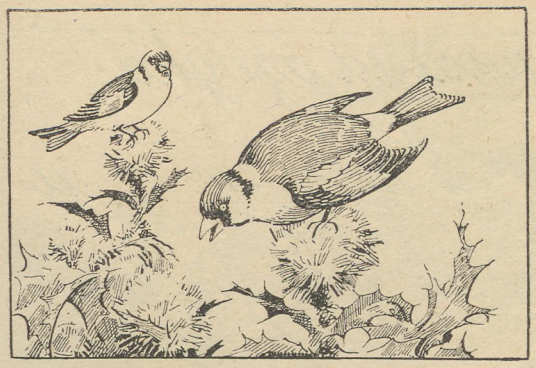

щігол

щ

щігол, се маленька птічка, єго дзюб короткий але сильний, а пірє гарне неначе фарбоване, він остаєся у нас на зіму.

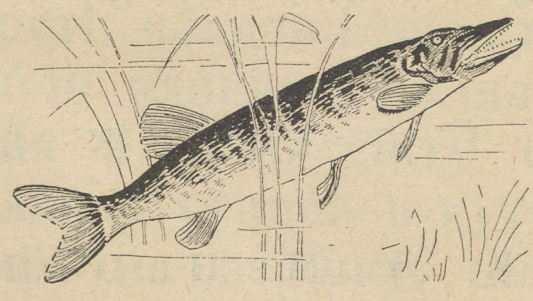

щупак

Щ

щупак або щука, се риба, риби жиють у ставах і ріках як у літі, так і в зимі, рибу їмо в піст і на святу вечеру.

мала́ пі́сана азбу́ка.

а б в г ґ д е є ж з и

й і ї к л м н о п р с

т у ф х ц ч ш щ ю я

ь дз дж

мала́ друко́вана азбу́ка.

а б в г ґ д е є ж з

и й і ї к л м н о п

р с т у ф х ц ч ш щ

ь ю я дз дж

ось прийшла́ різдвя́на ніч, до нас приї́хали те́та і ву́йко, по святі́й вече́рі та́то, ма́ма, на́ші го́сті, че́лядь і ми ді́ти посіда́ли ко́ло яли́нки і колядува́ли: нова́я ра́дість сві́ту ся зяви́ла, яли́нка стоя́ла в куті́ з а́нгеликом на вершку́, ціла́ прикра́шена свічка́ми і ла́сощами, по́тім оповів нам ву́йко га́рну ка́зочку, я́кто вовк ри́бу лови́в, а ми слу́хали її ра́до.

ка́зочка про ли́са та во́вка.

одно́го разу́ стрі́нув вовк ли́са і ка́же до нього́: я тебе́ зїм, бо я голо́дний, не їж мене́, мо́вить лис, я тобі́ дам щось лі́пшого, дам тобі́ ри́бу, вовк згоди́вся

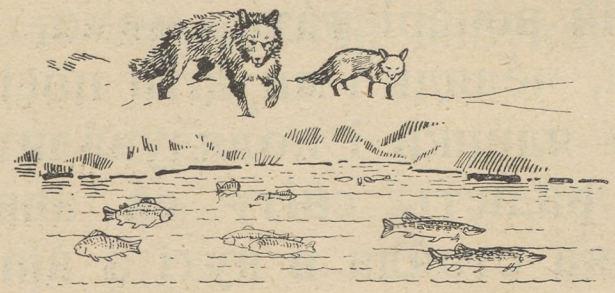

на те, а лис привів во́вка над став, показа́в йому́ ри́бу у воді́ й сказа́в: вложи́ хвіст у во́ду, ри́би ду́матимуть, що се пожи́ва

і почіпа́ються хвоста́, тоді́ ти скоре́нько хвіст ви́тягнеш з ри́бою і буде́ш ма́ти що їсти, вовк так зроби́в, сів собі́ на бе́резі, хвіст пусти́в у во́ду й тішиться, кількото ри́би він нало́вить!

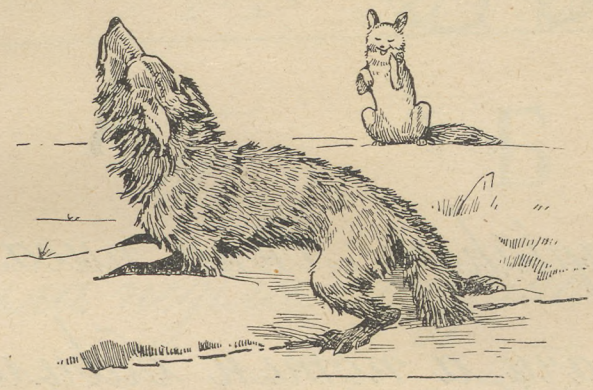

дава́й ри́бу, кли́че лис, вовк тя́гне хвіст, та щось не пуска́є, а то, ба́чте ді́тоньки, була́ зима́, поти́с си́льний моро́з і вода́ вмить заме́рзла, тому́ вовк не міг із ле́ду хвоста́ ви́тягнути, ска́че вовк і ви́є, гляди́ть на ли́са, лис зареготáвся й почвала́в у дібро́ву, а вовк заме́рз.

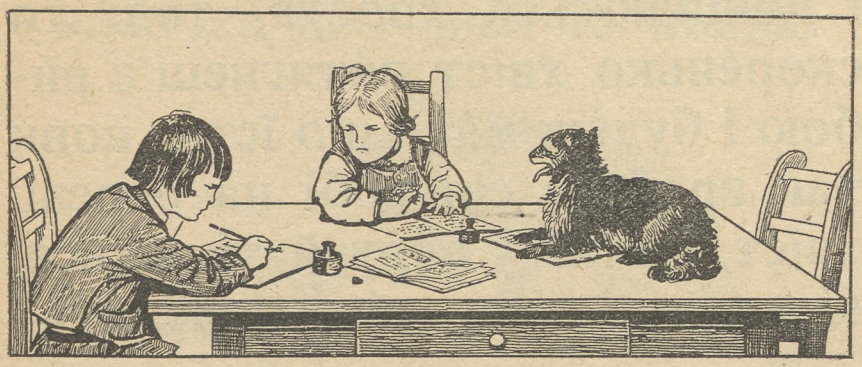

А А

Андрійко і Анна писали задачу, а потім бавилися з Азором.

Азор був малий песик, він дуже любив діти. Азор знав подавати лабку, служити і скакати через патик, Азор навчився сих штук замолоду. Азор був привязаний до дітей.

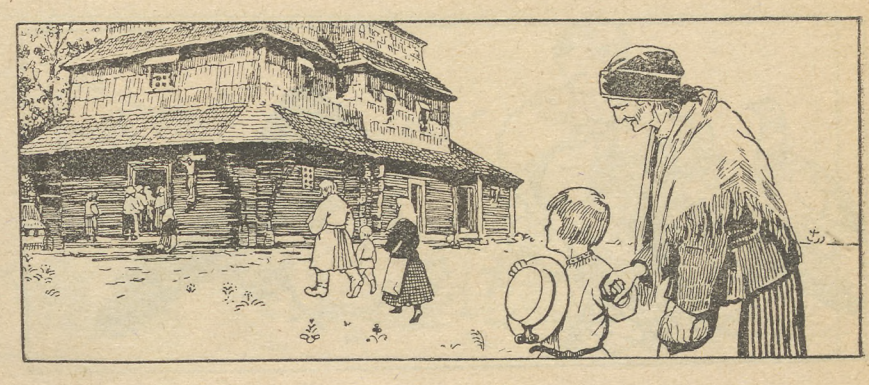

Б Б

Була́ неді́ля. Андрі́йко мав мо́лодшого бра́та Богда́нка. Богда́нко ходи́в з бабу́сею до це́ркви на вечі́рню.

Богда́нко моли́вся в це́ркві побо́жно за та́та, за не́ньку, за рідню́ й проси́в: Бо́же, борони́ нас від зло́го! Богда́н і бабу́ся верну́ли по́тім до до́му.

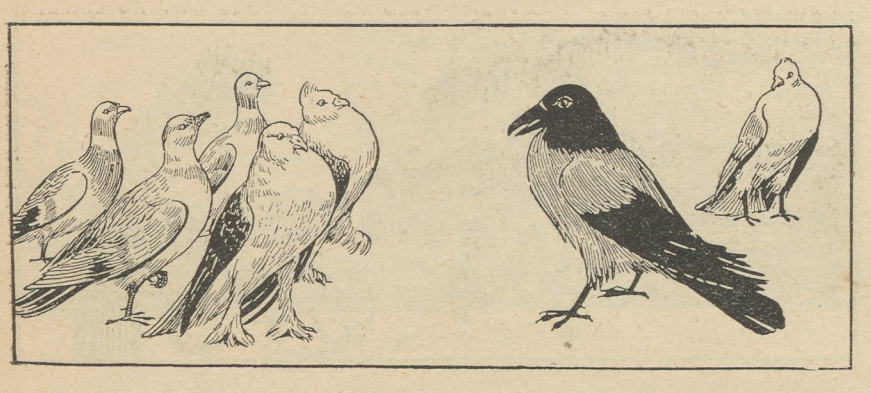

В В

Вуйко Василько приїхав з Варшави і привіз Богданкови гарну книжку.

В тій книжочці були байки й оповідання про зайчика й крілика та про ворону, що то хотіла конче голубом стати. Вона пробувала як голубка воркувати, але голуби пізнали її по голосі і прогнали з подвіря.

Г

Грицько́, син сусі́да, ма́є го́луби і кріли́ки, сего́ худі́бка.

Грицько́ хо́дить щи́ро ко́ло своєї худі́бки. Го́лубам дає́ горо́х а́бо пшени́цю, а кріли́кам капу́сту, мо́ркву і конюши́ну. Грицько́ не ро́бить кри́вди звіря́там.

Ґ

Ґéня, се сестрíчка Грицькá, вонá сидíть на ґáнку і читáє.

Ґáнки будýють пéред домáми. Ґáнок мáє двéрі й вíкна, а пéред ґáнком є подвíрє. Ґéня мáє дві сéстри: Анну і Гáлю.

Булú три сéстри, кóжда мáла однóго брáта, кíлько булó їх рáзом? Вгадáйте!

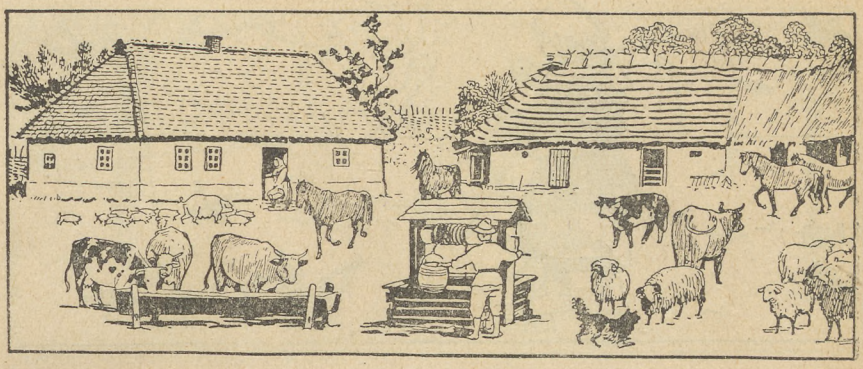

D Д

Дани́ло, то наш сусі́д, він має вели́ке господа́рство.

Він ма́є дві па́ри ко́ней і бога́то и́ншої худо́би. Господа́рське подві́рє Дани́ла обгоро́джене пло́том, а на подві́рю ви́димо ріжні буди́нки. Дани́ло утри́мує лад і поря́док на своїм обійстю́, а помага́є йому́ його́ син Де́мко.

Є Е

Єва дає пта́шкам окру́шки з хлі́ба.

Ева зна́є, що птички́ в зимі́ голо́дні, бо на сві́ті тоді́ зи́мно, нема́ ні комашо́к, ні червачкі́в.

Бі́дні птички́ в зимі́!

Го́лод і хо́лод, то неми́лі го́сті!

Є Є

Єфре́мів сад є невелі́кий, а́ле га́рний.

Єфре́м хо́дить стара́нно ко́ло сво́го саду́. В його́ саді́ є я́блуні, гру́ші, сли́ви і ви́шні. Ева лю́бить той садо́чок, бо там весно́ю співа́ють птички́.

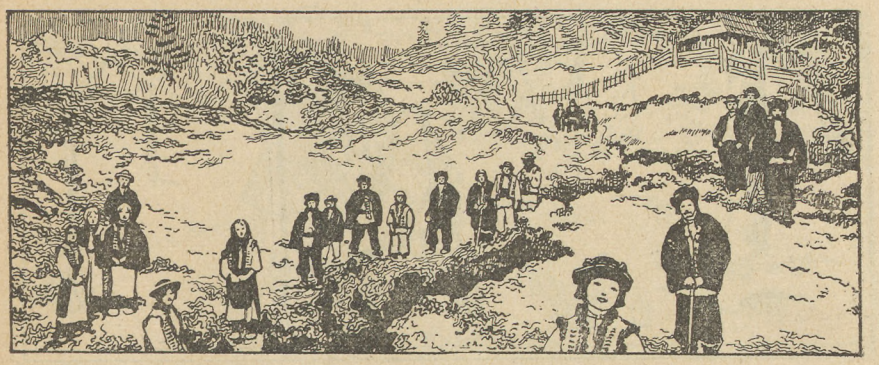

Ж Ж

Жа́бє, то село́ в на́ших го́рах.

В Жа́бю є висо́кі го́ри. Жи́телів гір називáємо верхови́нцями. Богда́нко і Дани́лко були́ вже в го́рах. Жа́лую, що й я з ни́ми не був.

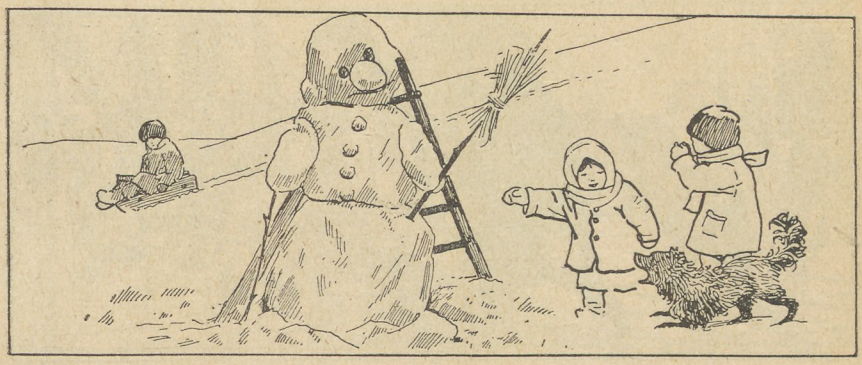

З з

Зе́нко зїжджа́є на санча́тах з гори́.

Заха́рко ро́бить бо́ввана зі снігу́. Зо́ся йому́ помага́є. Вже бовва́н гото́вий. Зо́ся ма́є пе́сика Журка́. Він ска́че й га́вкає на бовванá.

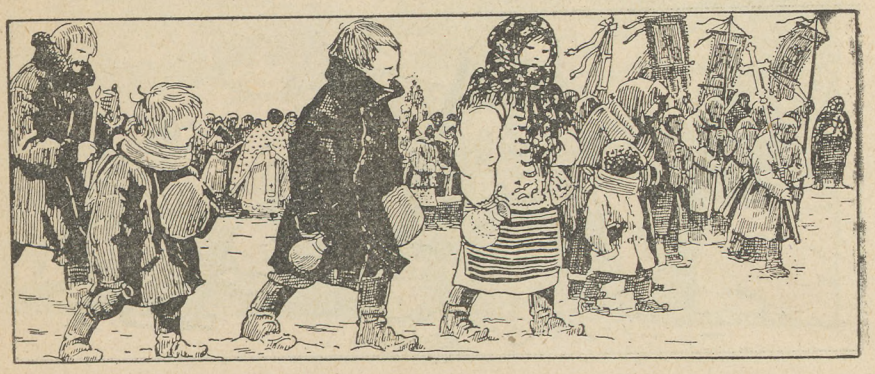

И И Й Й

Йосиф ходив з татом на обхід Йордану.

Инші діти ходили також. Галя, Богданко і Дмитрик мали зі собою збанята на свячену воду. Йорданські свята припадають в зимі.

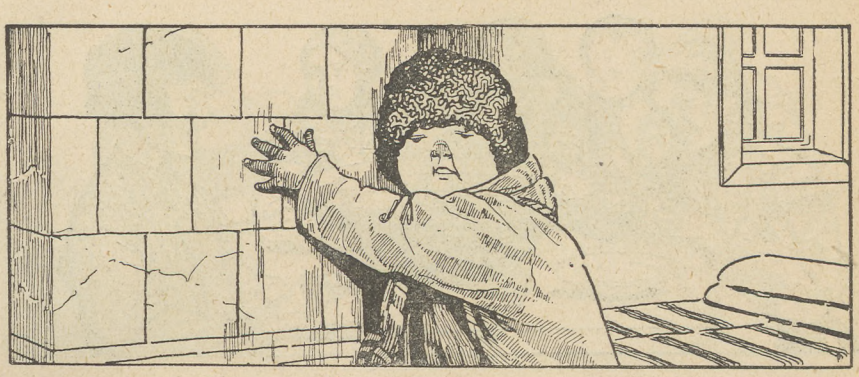

У І

Івась гріся коло печі.

Івась змерз у руки і тому грієся.

Вгадай, що се таке?

В куті стою як ніч, так день,
З місця не рушусь мов той пень.
В зимі мене обіймають,
В літі забувають.

Ї Ї

Їмо́ ні́ні на обі́д пироги́.

Їсти дає́ нам ма́ма. Іва́сь наївся,
та й підспі́вує собі́:
В поне́ділок ка́ша,
у вівто́рок ква́ша.
В се́реду капу́ста бу́де.
Їжте, до́брі лю́де!

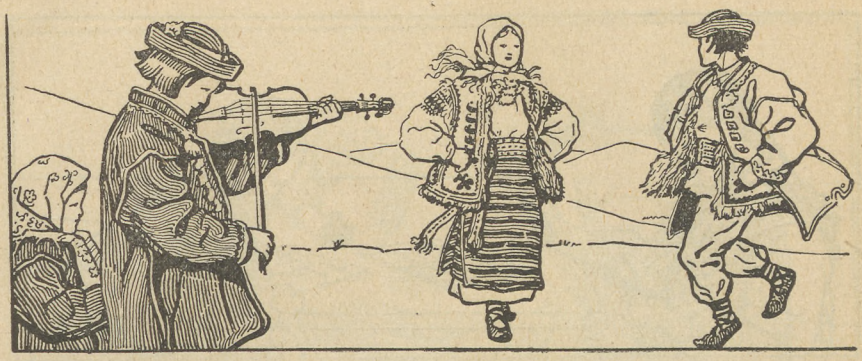

К К

Катерина Курцевич родилася в Коломиї.

Катери́на, се її хре́сне імя́. Курце́вич, се її роди́нне на́звище. Коломи́я, то на́зва міста. Де́котрі пісні зве́мо коломийка́ми.

Коли́ гра́ю та й співа́ю,
то собі́ дума́ю:
Кра́сших нема́ співано́чок,
як у на́шім кра́ю.

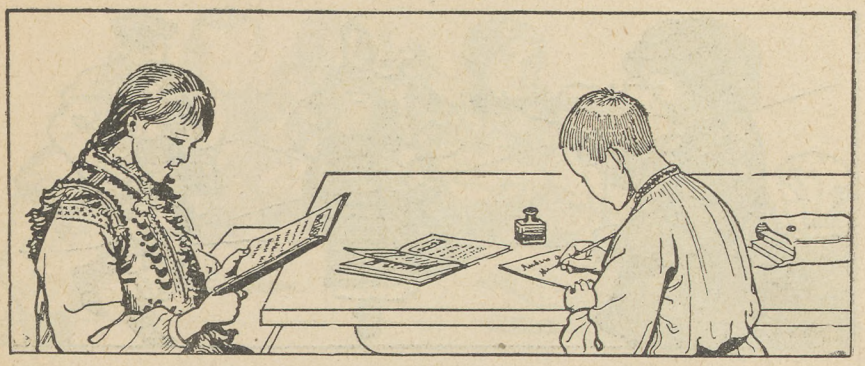

Л Л

Ле́ся і Льо́нгин хо́дять ра́до до шко́ли.

Льо́нгин пи́ше, а Ле́ся чита́є:

Лю́блю я щи́ро ма́му, та́та,

Лю́блю село́, де рі́дна ха́та,

Лю́блю ту це́ркву, де молю́ся,

Лю́блю ту шко́лу, де я учу́ся.

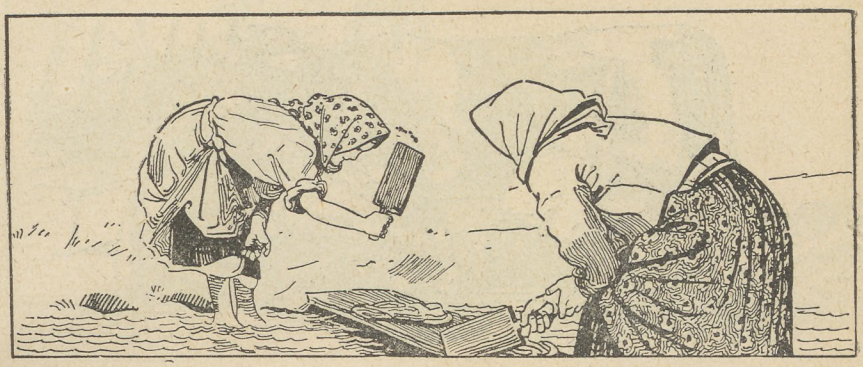

М М

Марійка вернула зі школи до дому.

Мама пра́ли біллє. Марійка ста́ла ма́мі помага́ти.

— Лиши́ Марійко, сю робо́ту, відпічни́ тро́ха, гово́рять ма́ма.

А Марійка ка́же:

— Ліпше ви ма́мо, відпічні́ть!

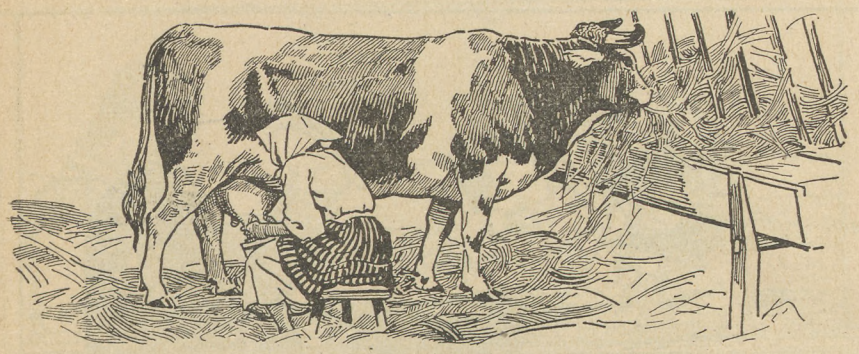

Н Н

На́стя ма́є коро́ву. Її коро́ва зове́ся Зазу́ля.

Коро́ва стоїть у ста́йні при ясла́х і їсть сі́но. На́стя доїть коро́ву в скопе́ць. Зазу́ля дає́ нара́з три лі́три молока́.

О О

Оле́на ро́бить ма́сло.

Ори́ся помага́є їй, а мали́й Оста́пко жде, аж ма́сло бу́де гото́ве. Ма́ма даду́ть йому́ хлі́ба з ма́слом. О! хлі́бець з ма́слом смаку́є.

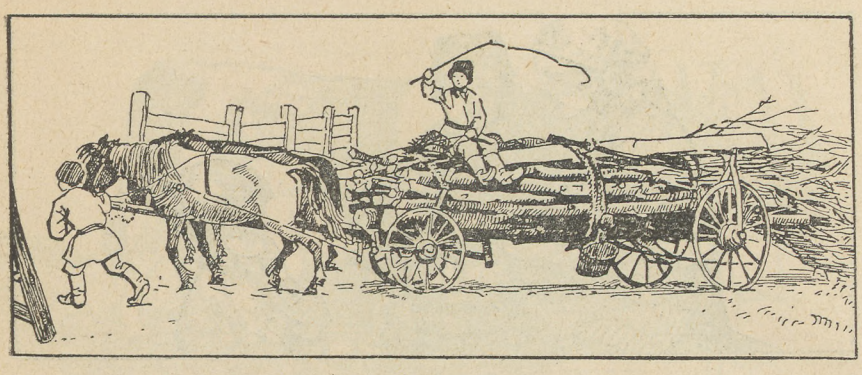

П

Петро́ їздив у ліс по дрова́.

Пе́ред ве́чером був уже́ до́ма. Петро́ ви́пряг ко́ні і завів їх до ста́йні. По́тім скида́в дро́ва з во́за. Павло́ помага́в йому́ в тій робо́ті.

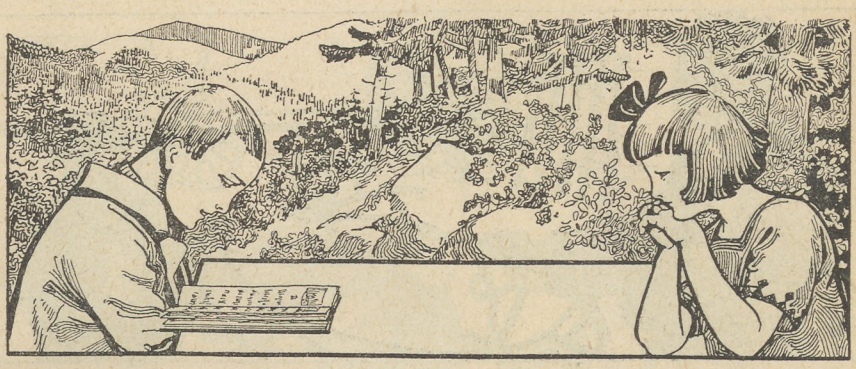

Р

Ро́мко був торік у го́рах Карпа́тах.

Він ба́чив у го́рах вели́кі лісѝ. Рослѝ там со́сни, яли́ці і смере́ки. Ро́мко лю́бить зга́дувати про ті го́ри й лісѝ. Ро́мко тепе́р чита́є а Га́ня слу́хає ува́жно.

Лю́блю я рі́дні го́ри,
Лугѝ, поля́ й лісѝ.
Лю́блю ті те́мні бо́ри...
Ах, скі́льки в них красѝ!

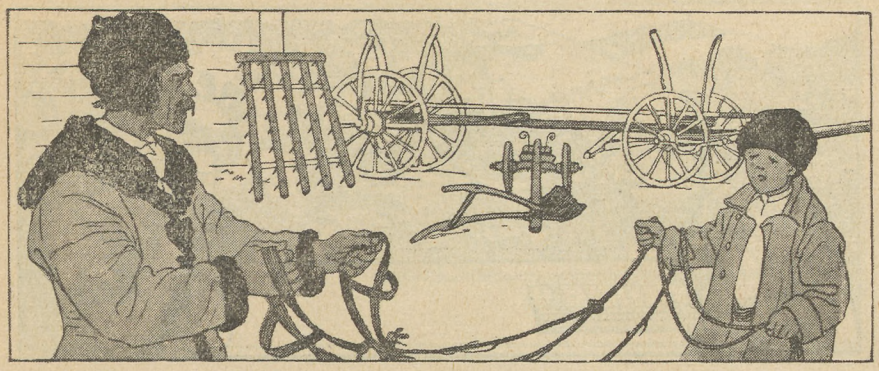

С С

Старий Семен є хліборобом.

Семе́н готови́ться до робо́ти в по́лі, бо весна́ надхо́дить. Ла́дить у́пряж, огляда́є віз, плуг і боро́ну́, чи не тре́ба їх напра́вити. Сла́вко помага́є та́тови. Сла́вко лю́бить ґаздува́ти.

Т Т

На́ша Те́кля, то робо́тяща дівчина.

Вона тру́диться цілу́ дни́ну, як мура́шка. То до свине́й загля́не, то дріб нагоду́є а́бо коро́вицю напої́ть. Звіря́та не боя́ться Те́клі, бо вона́ їх лю́бить.

Тре́ба працюва́ти, щоб не бідува́ти!

У У

Уля́на поба́чила місяць, що вийшов ізза хмар.

Бо́зя сві́тить, ше́пче вона́ до бабу́сі. Так, ка́жуть бабу́ся, Бо́зя сві́тить і ви́дить з не́ба, що діточки́ ро́блять. Тому́ Уля́ночко тре́ба бу́ти усе́ че́мною і до́бре вчи́тися, бо Го́сподь і тебе́ ви́дить дити́нко.

Учі́теся, брати́ мої́, ду́майте, чита́йте!

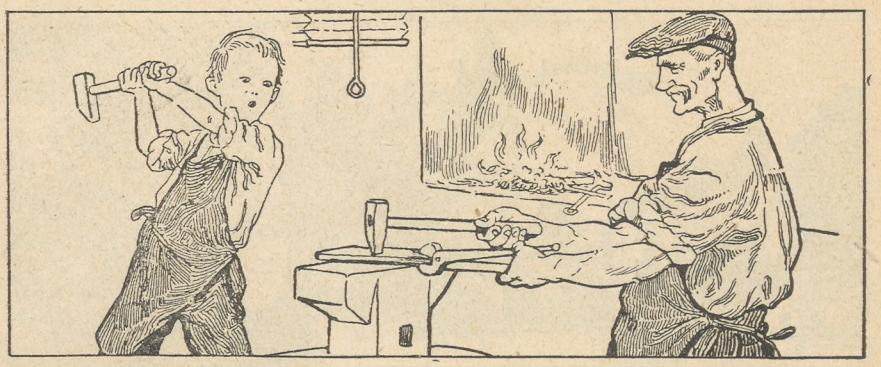

Ф

Федько́ вчи́ться на ковалá у Льво́ві.

Ковáль покáзує Федько́ви, як і що він мáє робúти. Федько́ роздувáє огóнь міхом, а пóтім кує́ з мáйстром желізо на ковáлі. Федько́ бу́де ремісникóм.

У ремісникá золотá рукá!

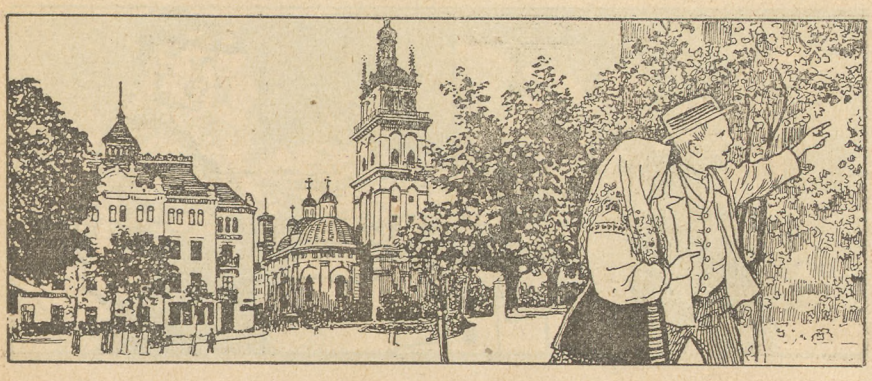

Х Х

Христі́на їздила до Льво́ва

Хри́стя їздила відві́дати сво́го бра́та Федька́. У Льво́ві ба́чила вона́ велича́ві церкви́. Хри́стя була́ у Воло́ській це́ркві і на горі́, що зове́ся Висо́ким За́мком. Хри́стя оповіда́ла до́ма, що ба́чила у Льво́ві.

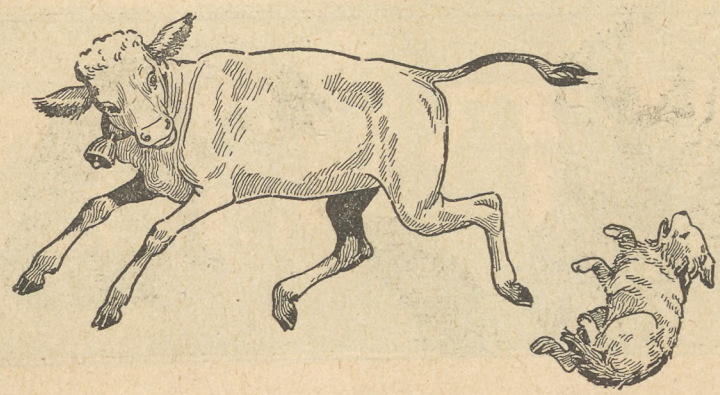

Ц Ц

Пéсик Цýцик бáвився з телятком.

Цýцик був велúкий пустíй. Він забýв, що і при грі трéба бýти чéмним. З пустóти вкусúв він телятко пíдчас забáви. А теля кóпнуло його́ ногóю. Заскúглив Цýцик і втік до бýди. Скінчúлася забáва. Скажíть, чомý?

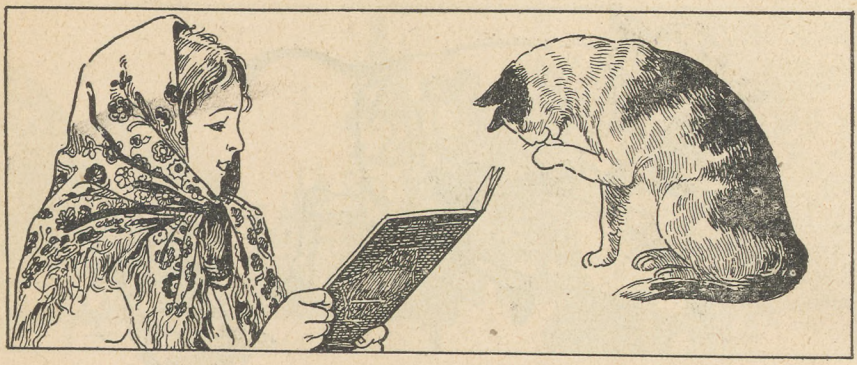

Ч ч

Котик Орісі, Чічко, міся ладкою.

Вмив він одно́ лице́, ми́є дру́ге. Вмива́єся як на пра́зник. Чічко, се чи́стий ко́тик. Сів собі́ по́тім ко́ло Ори́сі і тихо́нько мурко́че: мур-мур, мур-мур. А Ори́ся чита́є в кни́жочці ось таке́:

Чистота́ уде́ржує здоро́влє. Неду́ги повстаю́ть із нечистоти́.

Ш Ш

Шашке́вич писа́в га́рні ві́рші.

Маркія́н Шашке́вич уроди́вся в Підли́сю недале́ко Золоче́ва. Його́ ві́рші чита́ємо в книжочка́х. Їх мо́жна тепе́р купи́ти в книга́рні. З них учи́ть нас пан учи́тель, як ма́ємо че́сно жи́ти.

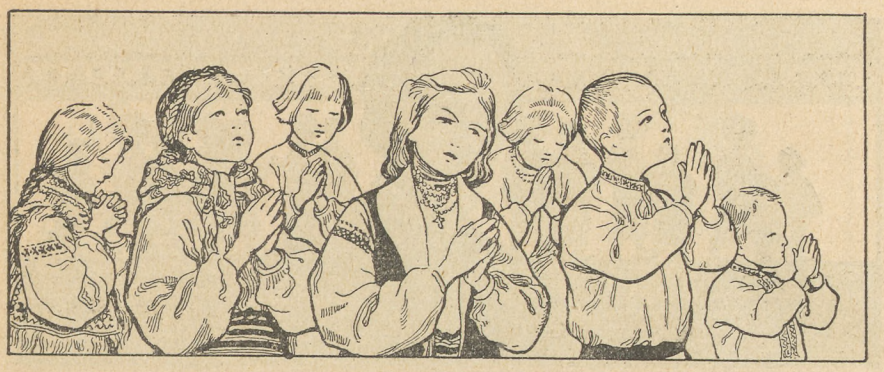

Щ Щ

Щоде́нну нау́ку зачина́ємо і кінчимо́ моли́твою.

Мо́лимося, щоби́ Го́сподь дав здоро́вле на́шим ро́дичам, рідні́ і благослови́в нам у нау́ці. Щи́ра моли́тва подо́баєся Го́споду Бо́гу. Вона́ хоро́нить нас від зло́го.

Молитва.

† Во імя́ Отца́ і Си́на і свята́го Ду́ха, амі́нь.

Отче наш, і́же єси́ на небесі́х, да святи́тся імя́ твоє́, да прі́йдет ца́рствіє твоє́, да бу́дет во́ля твоя́, я́ко на небеси́ і на земли́; хліб наш насу́щний даждь нам днесь і оста́ви нам до́лги на́ша, яко́же і ми оставля́єм должнико́м на́шим, і не воведи́ нас во іскуше́ніє, но ізба́ви нас от лука́ваго, амі́нь.

Го́споди поми́луй.

† Сла́ва Отцу́ і Си́ну і свято́му Ду́ху і ни́ні і при́сно і во ві́ки віко́в. Амі́нь.

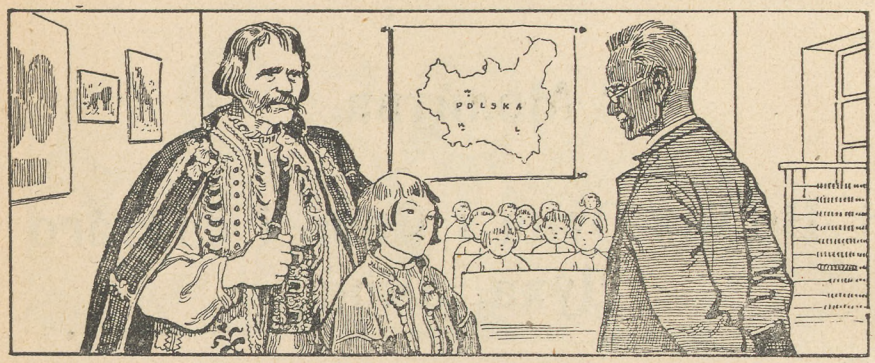

Ю Ю

Юрчик прийшов нині до шко-ли по довшій недузі.

Юрчика привéли його́ та́то. Та́то Юрчика бу́ли в гуцу́льській но́ші. Вони́ ма́ли черво́ну дзьобéнку, широ́кий ремі́нь і топорéць. Гуцу́льська но́ша є га́рна.

Я

Яки́м хо́дить до шко́ли в Йворові.

Яки́м учи́ться пи́льно. Нера́з чита́є він го́лосно:

Я вже вмію страх бога́то:
Ма́ма, ба́ба, ді́до, та́то,
А до кни́жки як візьму́ся,
То ще більше научу́ся.

Вели́ка писана азбу́ка:

А Б В Г Ґ Д Е Є Ж

З И Й І Ї К Л М

Н О П Р С Т У Ф

Х Ц Ч Ш Щ Ю Я

Вели́ка пи́сана азбу́ка:

А Б В Г Ґ Д Е Є Ж

З И Й І Ї К Л М Н

О П Р С Т У Ф Х

Ц Ч Ш Щ Ю Я

1. Всьо з Бо́гом.

З Бо́гом пра́цю зачина́ймо
І впере́д все поступа́ймо,
А кому́ Бог допомо́же,
Той всі тру́ди перемо́же.

Вчі́мся з Бо́гом всьо діла́ти
І в нау́ці підроста́ти.
Памята́ймо, що без Бо́га
Не дійде́м і до поро́га.

2. Плаксі́й.

Наш Миха́сь є до́брий хло́пець. Усе́ гово́рить пра́вду, вчи́ться до́бре, звіря́там не ро́бить кри́вди. Одна́ в нього хи́ба. Чогоне́будь, за́раз пла́че. Ду́маєте мо́же, що він тихо́нько пла́че? Де там! Миха́сь верещи́ть, аж ши́би дзве-

ня́ть. Його́ сестри́чка, Софі́йка, аж у́ха собі́ затика́є.

Ви́плачеся Миха́сь, та й перестає́.

Одно́го дня Миха́сь пробуди́вся ра́но і зача́в свою́ музи́ку.

— Миха́сю, пита́ють ма́ма, а чого́ ти так пла́чеш від само́го ра́на?

— А бо мені́ сни́лося, що Софі́йка діста́ла від бабу́сі бога́то цуко́рків і всі сама́ зї́ла, відпові́в, плачучи́, Миха́сь.

Скажі́ть! Чи бу́ло чого́ пла́кати?

3. Спі́ванка.

Не плач, си́нку, не плач!
Несе́ ки́ця кола́ч.
Вже недале́ко, на мо́стику,
Несе́ кола́ч на хво́стику.

4. Цуко́рок.

— Соло́дкий цуко́рок, соло́дша нау́ка,
Так ка́жуть бабу́ся до вну́ка.
Нау́ка оста́не в серде́ньку дити́ни,
Цуко́рок без слі́ду заги́не.

5. Маленький школяр.

Наш Микольцьо́, хоч мале́нький,
Вже буква́р чита́є,
В шко́лі він усе́ чемне́нький,
Пи́льно уважа́є.

А як ста́не що чита́ти,
Всьо йому́ йде́ гла́дко.
Ра́дуєся си́ном ма́ти,
Втіху ма́ють та́тко.

6. Відва́жний Юрко́.

Ро́дичі Юрка́ і Оле́ни ме́шкали у Льво́ві. Раз при обіді та́то ка́жуть до ма́ми:

— За́втра поїдемо на село́ до дідуся́ і бабу́сі.

— І я, і я, тату́сю! закли́кав Юрко́ — поїду до бабу́сі.

— А не бу́деш боя́тися? спита́ли та́то — бо на селі є ку́ри, гу́си, ві́вці, коро́ви, воли́...

— О, я нічо́го не бою́ся! ка́же Юрко́, а́ле вже не так го́лосно.

Поїхав Юрко́ з ма́мою, та́том і сестри́чкою на село́. Їхали желі́зницею три годи́ни. Ве́чером приї́хали до бабу́сі.

Що то була́ за ра́дість, коли́ діду́сь і бабу́ся поба́чили своїх вну́ків.

На дру́гий день ви́йшов Юрко́ на подві́рє.

Гляди́ть, де ті ві́вці, коро́ви, воли́, що та́то каза́ли.

Нара́з ви́летів на пліт вели́кий, чорня́вий птах, на голові́ мав черво́ний гре́бінь, злопоті́в кри́лами й запі́яв: ку-ку-рі́-ку!

А Юрко́ в но́ги і скоре́нько прибі́г до бабу́сі.

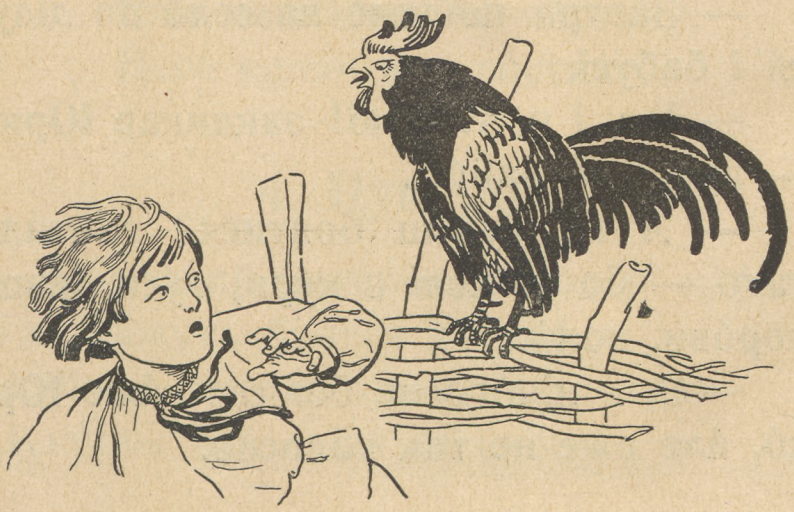

7. За́гадка.

Хто но́сить гре́бінь, а ніколи не че́шеся?

8. Імяни́ни бабу́сі.

Рано-вра́нці, до схід со́нця
Пробуди́лась на́ша до́нця.
Вми́ла ру́ки, вми́ла ли́чко,
Надягла́ нову́ спідни́чку,
І скоре́нько як могла́,
До бабу́сеньки пішла́.

А як вже прийшла́ до ха́ти,
Ста́ла До́нця так каза́ти:

— Бабу́сенько, дай Вам, Бо́же,
Жи́ти в щастю лю́бо, го́же.
Ма́ти хлі́ба все дово́лі
І на по́лі і в стодо́лі,
Дай Вам, Бо́же, до́вгий вік,
А для ме́не медівни́к!

А бабу́ся засмі́ялась,
Вну́ченьку поціло́вала,
Да́ла ме́ду аж дві кри́шки,
Да́ла я́блочка, орі́шки
І смачни́й медівничо́к,
Ще й виши́ваний плато́к.

9. Кого́ я лю́блю?

Лю́блю Бо́га, та́та, ма́му,
Лю́блю всю роди́ну,
Лю́блю щи́ро на́шу ти́ху
Рідне́ньку хати́ну.
І нема́ на сві́ті дру́га,
Як ба́тько і ма́ти,
Та й милі́йшої над рі́дну
Я не на́йду ха́ти.

10. Михáсь.

Михáсь ужé від óсени хóдить до шкóли. Вміє прочитáти всі байки́ з кни́жочки, яку́ дістáв від ву́йка.

Найбільше подóбалася йому́ кáзочка про Когу́тика-Му́дрика, щóто на коцю́бі аж на місяць заїхав.

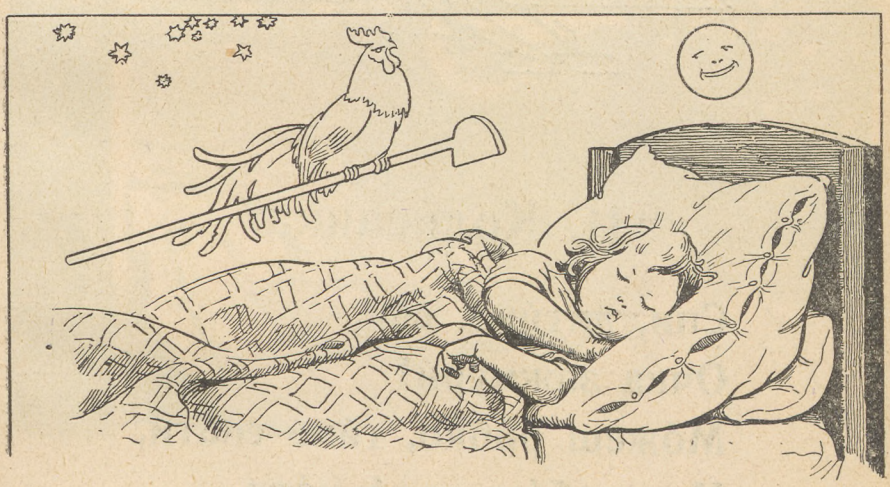

— От, коби́то такóї коцю́би дістáти, ду́має собі́ Михáсь, полéтівби я до тóго місяця й подиви́вся, чому́ він так світить у ночи́.

І вже з голови́ не схóдить йому́: когу́тик і коцю́ба й місяць.

Прийшо́в ве́чір. Миха́сь і вече́ряти не хо́че, покла́вся спа́ти і ду́має да́льше, я́кто му́сить бу́ти приє́мно літа́ти по́під небеса́. Сон склеї́в йо́му о́чи і Миха́сь засну́в.

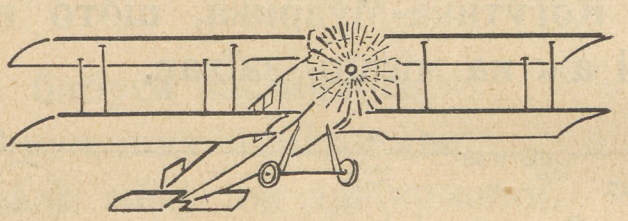

11. Коли́санка.

Спи, дити́но, спи,
Очка зажмури́!
Мо́жеш ри́бко, ти́хо спа́ти,
Над тобо́ю твоя́ ма́ти
Ше́пче молитви́.
Спи, дити́но, спи!

12. За́гадка.

Не ба́чить, не чу́є, не жиє́,
А ко́ле і ши́є. Що се є?

13. Пóдорож Михася́.

Михасе́ви сни́ться, що він спра́вді їде, тільки не на коцю́бі, лиш на літаку́. Лети́ть він що ра́з ви́сше й ви́сше, мина́є золоті́ звіздо́ньки, такі́ га́рні аж о́чи до них сміються.

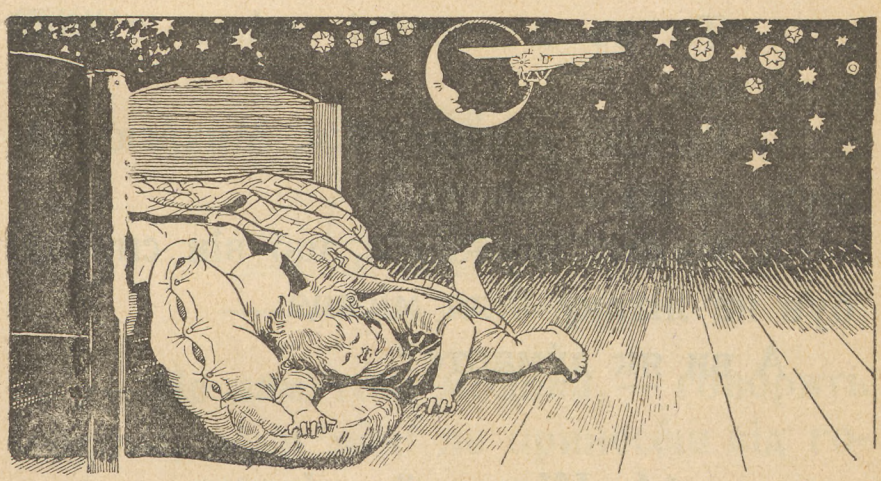

Ще хвили́на а літа́к доторкне́ся мі́сяця. Гля́нув Миха́сь на доли́ну, а там те́мно й стра́шно, нічо́го не ви́дно.

Зляка́вся Миха́сь і кри́кнув з цілої си́ли: — Я хо́чу до ма́ми! Напе́рся, та й ви́скочив з літака́.

Нара́з баба́х!.. і Миха́сь ге́пнув на зе́млю аж у ха́ті загуло́.

Счини́вся га́мір. Пробуди́лися ма́ма, ди́вляться, а то Миха́сь із по́душкою на землі.

— Що тобі си́нку? пита́ють ма́ма. Як то ста́лося, що ти впав з посте́лі?

— То не з посте́лі, ма́мо, тільки з літака́.

— То тобі так сни́лося, Миха́сю, ка́жуть ма́ма і сміються.

А Миха́сь розка́зує, що він спра́ві був на літаку́ біля місяця.

А ви як ду́маєте?

14. Кітка й ми́шка.

Ба́йка.

Кітка ба́вилася раз із ми́шкою на тоці. При заба́ві кітка відкуси́ла ми́шці хво́стик.

— Верни́ мені́ мій хво́стик, про́сить ми́шка.

— Не дам тобі́ хво́стика, ка́же кі́тка, до́ки мені́ не принесе́ш молока́ від коро́ви.

Побі́гла ми́шка до коро́ви.

— Коро́во, коро́во, дай мені́ молока́, щоби́ кі́тка верну́ла мені́ мій хво́стик.

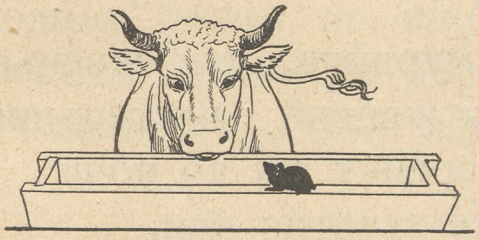

— Не дам тобі́ молока́, — гово́рить коро́ва, до́ки мені́ не принесе́ш від госпо́даря сі́на.

Побі́гла ми́шка до госпо́даря.

— Па́не госпо́дарю, да́йте мені́ сі́на, най дам йо́го коро́ві. Коро́ва дасть мені́ молока́, а я дам молоко́ кі́тці, щоби́ мені́ верну́ла мій хво́стик.

Госпо́дар дав ми́шці сі́на, ми́шка да́ла сі́но коро́ві, коро́ва да́ла ми́шці мо-

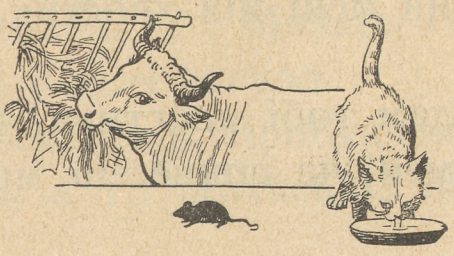

лока́, ми́шка да́ла молоко́ кі́тці, а кі́тка звернула́ ми́шці її хво́стик.

15. Кіт — мурли́ка.

Наш мурли́ка, наш сиве́нький,
Ко́тик жва́вий і чисте́нький,
Від зара́нку аж до но́чи
На усе́ звертає́ о́чи.
Ко́ждий ше́лест вмить почу́є,
Вже на миш в дірі́ чату́є.
Обовя́зки свої́ зна́є,
Да́ром хлі́ба не зїда́є.

16. Числова́ за́гадка.

В чотиро́х кута́х ха́ти сиди́ть по одно́му ко́тикови. Ко́ждий ко́тик ви́дить напро́ти се́бе три ко́тики. Кі́лько ко́тиків є в ха́ті?

17. За́гадка.

В день мурко́че на печи́,
Спить собі́ й дарму́є,
Йде на ло́ви у ночи́,
На мишки́ полю́є.

18. Чим я бу́ду.

Гнатко́, Миха́сь, Дмитруньо́ і Стефа́нко ходи́ли ра́зом до шко́ли. Раз прийшли́ вони́ за ско́ро, посіда́ли на при́спі й жда́ли, аж шко́лу відчи́нять.

— Ану́ скажі́м ко́ждий з нас чим хто хо́че бу́ти, коли́ ви́росте! — сказа́в Дмитруньо́.

Се подо́балося хло́пцям і за́раз пе́рший Гнатко́ закли́кав:

— Я бу́ду жо́вніром, ма́тиму одно-

стрій, блискучу шаблю і буду їздити на сивім конику.

— Я люблю ґаздувати, тому буду господарем, як мій тато, сказав Михась.

На се відізвався Дмитруньо:

— А я буду майстром, зроблю собі літак і полечу на нім аж до тих стовпів, що небо підпирають.

— Ну а ти чим будеш? запитали Стефанка.

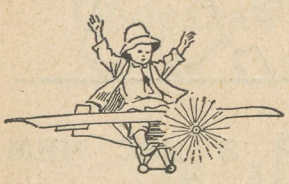

А Стефанко каже:

— Я... я... я ще тепер не знаю.

Тоді зачали хлопці з нього сміятися, що він такий нецікавий.

А як ви думаєте, котрий з хлопців найліпше відповів?

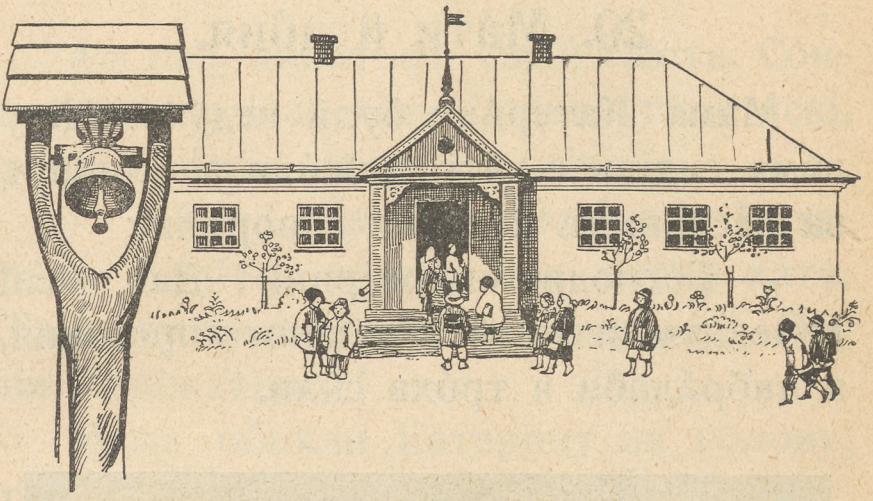

19. Шкільни́й дзвіно́к.

Яки́й то го́лос гомони́ть,
Село́м, село́м, на ліс, на по́ле?
Се так дзвіно́к, дзвени́ть, брени́ть:
— До шко́ли, діточки́, до шко́ли!

Мов не́нька кли́че вас вона́,
Нау́кою плати́ть мозо́ли,
Вчить пра́вди, краси́ й добра́,
До шко́ли, діточки́, до шко́ли!

Дзвони́ дзвіно́чку! Го́лос твій
Неха́й лети́ть на ліс, на по́ле,
Ми за тобо́ю всі як стій,
Піде́м учи́тися до шко́ли.

20. Ма́ти й до́ня.

Ма́ма Катери́ни були́ неду́жі. Цілу́ зи́му сиділи в ха́ті і тужи́ли за со́нцем, за весно́ю та й нера́з говори́ли:

— Го́споди милосе́рний! Дай мені́ дочека́ти весни́ й со́няшного промі́ння, а набра́лаби я тро́ха си́ли.

Катери́на чу́ла, що ма́ма говори́ли. Вона́ ра́даби була́ ма́мі й не́ба прихили́ти. Що дня вибіга́ла пе́ред ха́ту і вигляда́ла со́нця. А со́нце було́ за хма́рами.

Аж раз, ди́виться, сніги́ та́ють. Со́нце ви́йшло ізза хмар і розпусти́ло я́сні, те́плі про́міні на увесь світ.

— Ма́мо! ма́мо! — закли́кала Катери́на, ході́ть, ви́веду вас пе́ред ха́ту. Там ждуть на вас со́няшні про́міні. Ось ви їх діжда́лися!

Ма́ма обня́ли Катери́ну за го́лову, гля́нули їй в о́чи і ка́жуть:

— Ти до́ню для ме́не є наймилі́йшим промі́ннєм, бо розя́снюєш мені́ життє́.

21. Що се є?

Се не молото́чок,
Хоч сту́ка раз-враз,
А хто найти́ хо́че,
Най шука́є в нас.

22. Гану́ся.

То не квітка змерехті́ла,
То не луг цвите́,
Ай то на́ша Гану́сенька
До це́рковці йде́.

Соро́чечка як лелія,
Хусти́на як мак.
Позира́йте дівча́тонька
І ви ходіть так!

23. Заба́ва.

На Велико́дні Свя́та по Слу́жбі Бо́жій, ба́вилися діти весе́ло ко́ло це́ркви.

Дівча́та співа́ли гаївки́. Хло́пці ставля́ли мости́ і виводи́ли ще и́нші заба́ви. Ма́ло було́ таки́х, що стоя́ли ти́хо і пригляда́лися заба́ві.

Іва́сь, що ходи́в вже до шко́ли, скли́кав своїх това́ришів, та й ра́зом ста́ли ба́витися в за́йчика.

Він уста́вив усі́х в ко́ло, а Пе́трика пусти́в до середи́ни й сказа́в:

— Пе́трик бу́де за́йчиком. Ми бері́мся за ру́ки, ході́мо довко́ла і співа́ймо:

Наш за́йчик в по́лі спить,
Тут із лі́са стріл лети́ть.
А наш за́йчик мик, мик, мик,
Пси счини́ли страшни́й крик.

На сло́во: крик, всі хло́пці розбіга́ються, а за́йчик ма́є одно́го з них злови́ти. Сей, ко́го він злови́ть, стає́ за́йчиком, а сам йде́ до гурту́ в ко́ло.

Найдо́вше був за́йчиком повільний Максимко́, бо не міг нико́го злови́ти.

А чи ви вмі́єте ба́витися в за́йчика?

24. Дмитруньо́.

Наста́ла весна́ й по рова́х зазеленіла трава́. Одно́го дня закли́кали ма́ма Дмитруня́, котро́му що йно пять літ мину́ло і ка́жуть:

— Дмитру́ню, си́нку, ти му́сиш на

рові гуси пасти, бо Івась ходить до школи.

А Дмитруньо, як се почув, вибіг на подвірє, найшов собі вербовий прутик, привязав до нього шнурок, та й вже був з нього пастух готовий.

Мама випустили гуси з хлівця і сказали:

— Гони, синку, гуси на рів, за стодолу, а гляди добре, щоби вони не пішли в шкоду, або щоби де не пропали.

Пігнав Дмитруньо гуси, а хоч не вмів числити, добре собі зміркував,

кілько їх мав: стара́, кучеря́ва була́ одна́, стари́х білих тілько — кілько па́льців на одній руці, а молоди́х жовте́ньких тілько — кілько па́льців на обидво́х рука́х, і ще для одно́ї па́льця не ста́ло.

25. Гу́ска з гу́сятами.

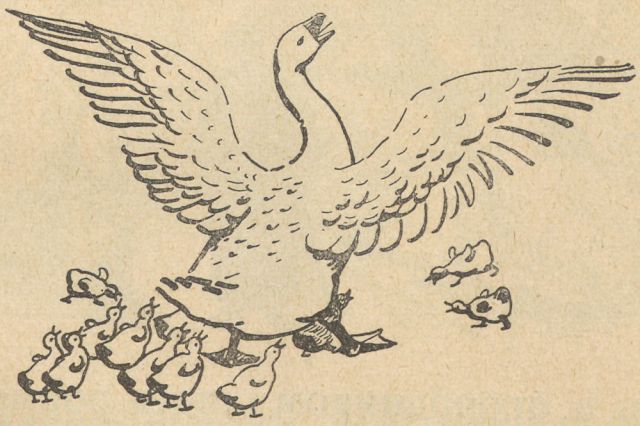

Гу́сочка іде́,
Гу́сятка веде́
На трави́цю зеле́ну,
На води́цю студе́ну
Й кли́че: ґе́-ґе́!

Гу́сочка кричить,
Пи́льно сторожи́ть,
Щоби́ я́струб не закра́вся,
До гусеня́т не добра́вся,
Ґе́ґає й сичи́ть.

26. Дмитруньо́ і шко́ла.

Сиди́ть Дмитруньо́ над рово́м, а гу́си пасу́ться. Доро́гою надійшо́в пан-

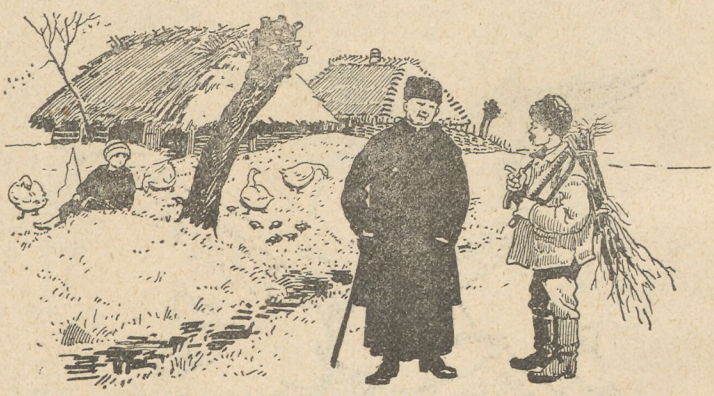

оте́ць з огоро́дником і щось розмовля́ють. Вони́ приста́нули як раз ко́ло Дмитруня́ й так гово́рять:

— Коли́ж прийде́те до ме́не шкі́лку заложи́ти? — пита́ють пан-оте́ць огоро́дника.

— За́втра, про́шу отця́ духо́вного.

— А яку́ дереви́ну взяти́б до шкі́лки? пита́є огоро́дник. — А вжеж: я́блуні, гру́ші, сли́ви й ви́шні, ка́жуть пан-оте́ць. І пішли́ да́льше. Чув їх розмо́ву Дмитруньо́, та й ду́має:

— Іва́сь і дру́гі хло́пці хо́дять вже до шко́ли. Тепе́р і дереви́на піде до

панотце́вої шкі́лки, а я му́шу гу́си па́сти — ні, так не бу́де.

Пригна́в Дмитруньо́ гу́си до до́му, та й ка́же:

— Ма́мо, я вже за́втра не бу́ду гусе́й па́сти.

— А то чому́ си́нку, чи тобі навку́чилося?

— Ні, не навку́чилося, але я хо́чу ходи́ти до шко́ли. Коли́ гру́ші, я́блуні, сли́ви й ви́шні піду́ть до шкі́лки, то й я від них не гі́рший, і став оповіда́ти, я́кто пан-оте́ць розмовля́ли з огоро́дником.

Ой, було́ж то сміху́ з Дмитруня́, було́!

А зна́єте ви, що се таке́ — шкі́лка овоче́вих дереве́ць?

27. За́гадка.

Ді́вчина гна́ла гу́си. Одна́ гу́ска йшла́ пе́ред дво́ма, одна́ ме́жи дво́ма, а одна́ за дво́ма. Кі́лько гусе́й бу́ло ра́зом?

28. Ді́ти й ла́стівка.

Ла́стівочка чо́рно-бі́ла,
Під дахо́м гніздо́ ліпи́ла
І до діте́й щебета́ла,
Наче́б їх про щось пита́ла.

А пита́ла так серде́чно:
— Чи бува́ти тут безпе́чно?
Лю́ба, ми́ла ластіво́чко,
Не ляка́йся, вий гніздо́чко!

Ми і ки́ці нака́жемо
І пе́сика привя́жемо,
Відженéмо воро́бчика
І недо́брого хло́пчика.

Вий гніздо́ скоре́нько, ду́хом,
І висте́люй мягки́м пу́хом,
Соло́мяна на́ша стріха
Збереже́ тебе́ від ли́ха.

29. Наш ко́ник.

Гнатко́ ко́нче хо́че бу́ти жо́вніром, він лю́бить ко́ні.

Коли́ та́то че́шуть коня́ а́бо запрягáють його́ до во́за, сани́й, плу́га а́бо борони́, Гнатко́ пи́льно приглядáєся і помагáє.

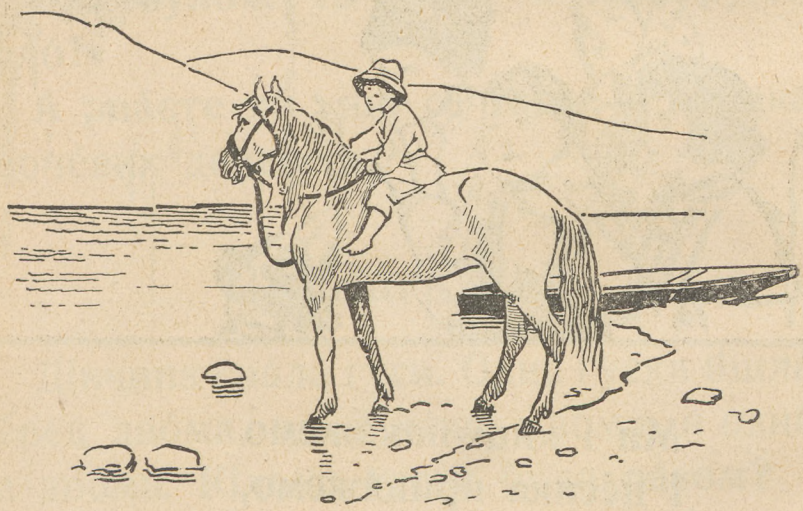

Раз та́то дозво́лили йому́ сі́сти на коня́ і пове́сти йо́го до води́.

Скі́льки то бу́ло вті́хи!

Си́вий ко́ник, з га́рною гри́вою й до́вгим волосі́нним хвосто́м ступа́в пова́жно й обере́жно, нена́чеби розумі́в,

що везé на сóбі не старóго жóвніра, а малóго Гнаткá.

Напоїв Гнаткó Сúвого та привíв до стáйні. Ту дáли тáто Сúвому до жóлоба вівсá, а за драбúну закúнули сíна.

30. Хóрий кóник.

Сúвий кóник, сúвий
Їздив у дорóгу,
Утрудúвся, утомúвся,
Захрáмав на нóгу.

Яж тебé, мій кóню,
Напóю водóю,
Дам сінця́ й вівса смачнóго,
Стій собі в спокóю!

31. Рідне сéло.

Наймилíйш менí на світі
Там, де я родúвся.
Там я зріс, пізнáв там Бóга,
В шкóлі там учúвся.

Деревце́ там ко́жде зна́ю
І ду́би старі́ї,
Там прожи́в я дні весе́лі,
Літа́ молоді́ї.

Там знако́мі та сусі́ди,
Там моя́ роди́на,
Лю́бо дні там промина́ли,
Мов одна́ годи́на.

Там і ри́бка веселе́нька
В рі́ченці гуля́є,
І в садо́чку бі́ля ха́ти
Солові́й співа́є.

Село́ рі́дне, рі́дні ни́ви,
Як я вас не ба́чу,
То я ту́жу та сму́ю,
А часо́м запла́чу.

32. Му́рко.

Був то пес цілий білий з чо́рними латка́ми, ла́гідний і тихо́нький. Та́то купи́ли його́ на про́сьбу Стефанка́. Ро́дичі Стефанка́ ме́шкали за мі́стом і Стефанко́ не мав това́риша до заба́ви.

Колú прийшóв Мýрко, скінчúлася для хлóпця самотá. Він полюбúв пса, а сей привязáвся до Стефанкá і всюди за ним ходúв. Рáзом бáвилися вонú й рáзом в однíй порí їли.

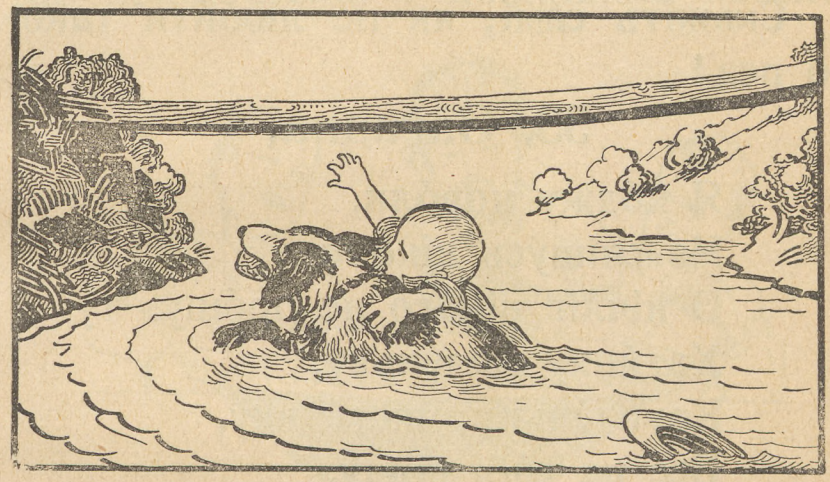

Раз пішóв Стефанкó з тáтом у ліс. Стефанкó з Мýрком стрúбали попереду, а тáто йшлú за нúми.

По дорóзі трéба бýло переходúти чéрез вузкý клáдку над потóком, а потíк був глубóкий.

— Пождú сúнку, я тебé перевéду, заклúкали тáто.

Але Стефанкó не зачýв, що тáто кáжуть і сам почáв переходúти. Нарáз

захита́вся він і впав у потік. За́ки та́то надійшли́, вже Му́рко ско́чив у во́ду, вхо́пив Стефанка́ зуба́ми за соро́чку й притягну́в до бе́рега.

Всьо́ скінчи́лося щасли́во тільки на страху́.

Скажі́ть самі́, як не люби́ти тако́го пса!

33. За́гадка.

Я хо́джу пово́ли,
Не спішу́сь ніко́ли,
О нічліг нико́го не про́шу.
Хати́нку мале́ньку,
Кругле́ньку, чисте́ньку,
Все на со́бі но́шу.

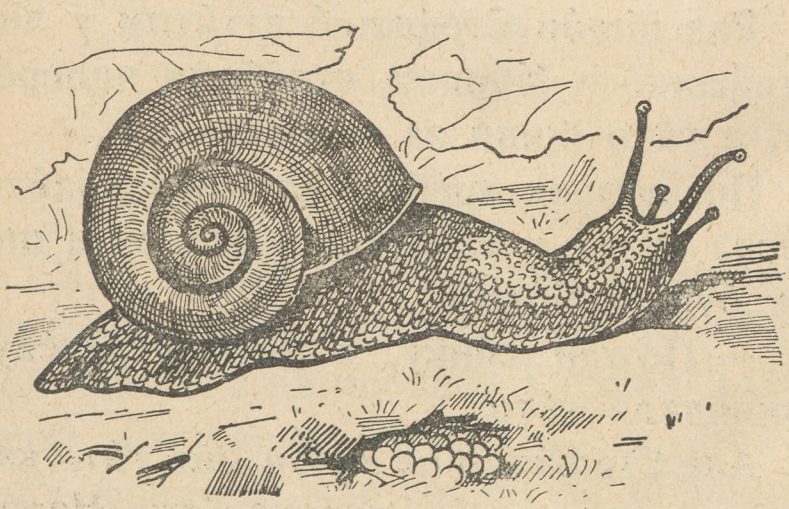

34. Воро́бчик.

Принéсли йо́го та́то в ша́пці, а був він ску́лений і змéрзлий, бо зима́, то не ба́йка! З го́лоду й зи́мна не міг літа́ти і да́вся злови́ти руко́ю. Тепéр літа́є по́під стéлю і цвірі́нькає весéло.

Коли́ обі́даємо, то він сіда́є край стола́, зазира́є в ми́ску чо́рними о́чками як пацьо́рки і цвірко́че: цвірі́нь, цвірі́нь, цірр, цірр, а так смішли́во, що й найсумні́йший му́сить розсмія́тися.

Наста́ла весна́. Одно́го дня ка́жуть ма́ма:

— Трéба воро́бчика ви́пустити на во́лю.

Три дні ходи́ли Андрі́йко й Іри́нка засумо́вані й ма́ло не пла́кали, хотя́й зна́ли, що на свободі́ бу́де пта́шці ліпше. А четве́ртого дня воро́бчик уже́ лі́тав з и́ншими воробця́ми по саді́.

Раз під ве́чір прилє́тів наш воро́бчик, сів на вікні́ і по сво́йому зацві́ркав, немо́в хоті́в сказа́ти, що він голо́дний.

Алежто була́ втіха! Андрі́йко й Іри́на давно́ тако́ї не зазна́ли.

35. Жаби́.

Прийшла́ весна́. Всю́да зеле́но і весе́ло. Всьо ті́шиться со́нцем і тепло́м.

І жаби́ в ставо́чку ті́шилися, що ще́зла лю́та зима́. Вони́ що ве́чера сходи́лися разо́м і ку́мкали: кум, кума́, а́бо ра́хкали: бураки́ - ки́ - ки́, бо́орщ, бо́орщ.

З води́ вони́ не вилази́ли, бо боя́лися бу́зька.

Дві молоді́ жабки́, зо́всім зеле́ні як трава́, не хоті́ли сиді́ти в ставо́чку.

Вони́ ви́лізли на бе́ріг і поскака́ли між тра́ви і зі́ллє.

— Що тут цві́тів, як тут па́хне! кли́че одна́.

— А кі́лько тут комашо́к, кричи́ть дру́га, ті́льки рот отвори́ти, а самі́ впа́дуть!

Так ті́шаться й забавля́ють малі́ жабки́ й забу́ли за рі́дний ставо́к і за ста́рші товаришки́!

Нара́з щось зашумі́ло й на доли́ну недале́ко жабо́к спусти́вся бу́зько. Жабки́ в страх. Притули́лися до землі́ і як неживі́ ста́ли. Бу́зько не поба́чив їх, бо бу́ли зеле́ні як трава́ й пішо́в да́льше.

Жабки́ до́вго ще сиділи тихо́нько в траві́, а коли́ сме́рклося, поскака́ли наза́д до рідного ставо́чка з шувaро́м, де бу́ли безпе́чні пе́ред бу́зьком.

Що то була́ за ра́дість! Коли́ жабки́ гу́лькнули у во́ду, всі жаби́ нара́з закумкали: кум-кума́? Бу́зько де? Нема́! А деж? Уме́р! Коли́? В четве́р! А ми то́му ра́ді, ра́ді!

36. Чоти́ри сто́рони світа.

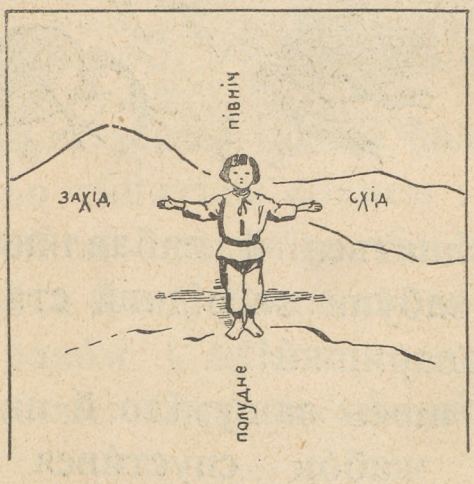

Хоч сто́рони чоти́ри
Я світа перейду́,
То кра́сшої над рідну
Країни не знайду́.

Чи піду я на південь,
На північ, за́хід, схід,
Лину́ти бу́ду се́рцем
У край дити́нних літ.

37. Ве́чір.

Садо́к вишне́вий ко́ло ха́ти,
Хрущі́ над ви́шнями гуду́ть,
Плуга́торі з плуга́ми йду́ть,
Співа́ють ідучи́ дівча́та,
А ма́тері вечеря́ть ждуть.

38. За́йчик і ку́рятко.

Та́то принéсли раз молодо́го за́йчика. Вони́ найшли́ його́ в корча́х, як коси́ли сі́но.

Миха́сь всади́в за́йчика під при́пічок і заложи́в до́шкою.

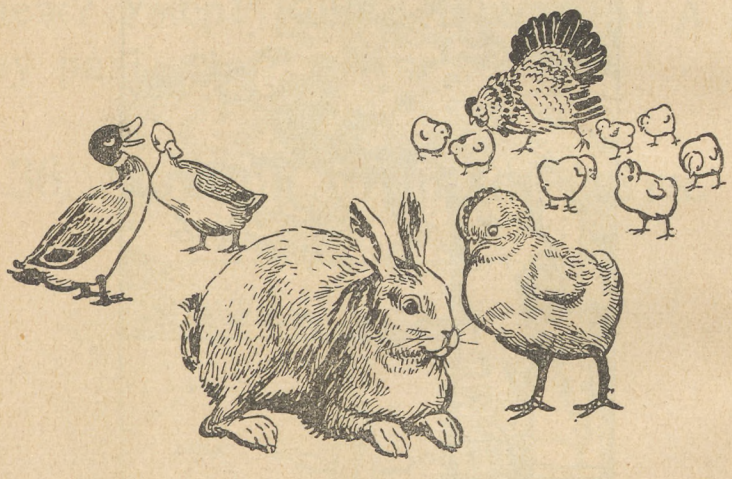

Сиді́в собі́ за́йчик і заїда́в то капу́сту, то конюши́ну, все що йому́ Миха́сь приноси́в.

Раз ви́ніс Миха́сь за́йчика на подві́рє. За́йчик присі́в зі страху́ до землі́, до́вгі у́ха настоpо́шив, ву́сами ру́хає і ди́виться вели́кими очи́ма довко́ла.

А там ка́чка заква́кала, мо́вби пита́ла: що то таке́? Надійшла́ кво́чка з весе́лими ку́рятками. Сей дрібни́й на́рід ду́же ціка́вий. Одно́ ку́рятко підбі́гло до за́йчика, та й дзьо́бнуло його́ са́ме в о́ко.

Злака́вся за́йчик, бо, ба́чте, бу́ло й чого́! А що не був відва́жний — тож почвала́в у горо́д, а ві́дтам у по́ле.

До́бре бу́ло за́йчикови під при́пічком, а́ле в зеле́ному, паху́чому жи́ті пе́вно бу́де лі́пше.

Як ду́маєте?

39. Спі́ванка.

Дівчино́нька ми́ла
Цвіточки́ сади́ла,
Водо́ю злива́ла,
З тихо́нька співа́ла:
— Рості́те, рості́те,
Коха́нії цві́ти.
Втіша́йтесь весно́ю,
Вмива́йтесь росо́ю,

В літі процвитáйте,
Голóвку вквітчáйте
Мені молодéнькій,
Строїтись радéнькій.

40. На пасóвиску.

Гей! гей! Зазýле, клúкав Івáсь і наганя́в прýтиком червóну з білими латкáми корóву, що йшлá на пасóвиско.

Кóло Івася́ підскáкував його́ невідступний товáриш, чóрний пéсик Лискó.

Пригнáв Івáсь Зазýлю на пасóвиско. Свіжа пахýча травá смакýє корóві, вонá пасéся хапчúво, а від мух обганя́єся дóвгим хвостóм. Бýли там ужé: Крáса й Лúса, Сóйка і богáто úнших корóв, áле Зазýля бýла найкрáсша.

Відколú Зазýля хóдить пáстися, даé більше молокá, а дóма є веселíйше.

Вже мáють мáма з молокá й сир і мáсло, а нерáз то Муцкó й Лискó дéщо облúжуть.

От нúні Лискó наївся кулéші з молокóм і дýже рáдий.

Положи́вся на землі́ ко́ло Івася́, ди́виться на коро́ву, то одни́м о́ком то дру́гим, а хвосто́м бє об зе́млю як ці́пом.

Лиско́ пильну́є до́бре коро́в.

41. Весня́нка.

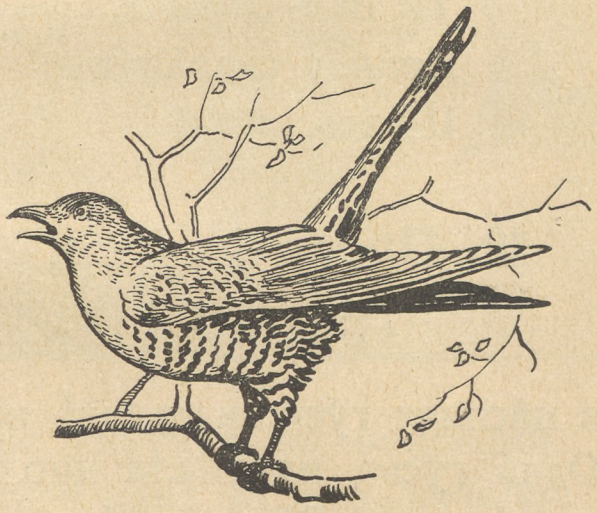

Ку́ку, ку́ку!
Чу́ти в ліску́,
Ході́м, співа́ймо,
Ра́до вита́ймо
Бо́жу весну́!

Ку́ку, ку́ку!
Чу́ємо все;
Га́єм, лісо́чком,
Бо́ром пото́чком
Го́лос гуде́!

Ку́ку, ку́ку!
Пти́чко мала́ —
Ти нам співа́ла,
Пра́вду сказа́ла:
Ще́зла зима́!

42. Пчола́ і гу́ска.

Ба́йка.

Раз па́слися гу́си на толоці́, над водо́ю. Одна́ гу́ска наді́бала пчолу́, що пи́ла із цві́ту мід. Гу́ска хоті́ла задзьо́бати її, а́ле пчола́ ста́ла проси́ти:

— Ей ку́монько, да́йте мені́ жи́ти, я ста́ну вам коли́сь у приго́ді.

Поду́мала щось гу́ска, та й да́ла спо́кій пчолі́.

Ску́бає гу́ска да́льше траву́, аж ди́-

виться: біжи́ть лис. Біда́ з на́ми, засича́ли гу́си. Та ще лис і не підійшо́в бли́зше, як пчола́ сі́ла йому́ са́ме на ніс, та як ужали́ть!

Лис ки́нувся як опа́рений, ско́чив у луги́ й слух за ним заги́нув. А гу́си весе́ло заґе́ґали.

Так пчола́ вратува́ла гу́сці житті́є.

43. Що се є?

Бі́лий, а не сніг, тверди́й, а не ка́мінь, соло́дкий, а не мід.

44. Мару́ся пи́ше лист.

Мару́ся і її ста́рша сестра́, Ори́ся, поїхали до ті́тки у Варша́ву. Дві неді́лі вже мину́ло як вони́ ви́їхали з до́му і хоч до́бре їм бу́ло у ті́тки, все таки́ тужи́ли за ро́дичами й рі́дною ха́тою.

— Напи́шу лист до ма́ми, сказа́ла раз Ори́ся.

— О до́бре, то й я допи́шуся, закли́кала Мару́ся!

— Се було́би га́рно, ка́же Ори́ся, ті́льки в тім біда́, що ти писа́ти не вмі́єш, бо ти ще до шко́ли не ходи́ла.

І спра́вді, Мару́ся ще не вчи́лася в шко́лі. Вона́ ви́діла як и́нші писа́ли, тож ду́мала, що хто перо́м во́дить по папе́рі, то вже й писа́ти вмі́є.

Мару́ся найшла́ собі́ ку́сник папе́ру, взя́ла чорни́ло й перо́, сі́ла за столо́м і пи́ше:

— Лю́ба ма́мо! ше́пче до се́бе і які́сь кривульки́ нарисува́ла, я здоро́ва — ше́пче да́льше і знов щось намалюва́ла.

На се надійшла́ Ори́ся. Мару́ся показа́ла їй свій лист. Ори́ся всміхну́лася й сказа́ла:

— Сьо́го, що ти написа́ла, ніхто́ не прочита́є. Щоби́ хтось міг писа́ти, му́сить зна́ти бу́кви і му́сить до́вго вчи́тися.

Засумува́лася Мару́ся, що не мо́же до лю́бої ма́ми листа́ написа́ти.

Тоді́ взя́ла Ори́ся Мару́сину ру́ку з перо́м у свою́ і поча́ла не́ю води́ти по папе́рі. Тепе́р пи́саннє йшло́ лі́пше й ко́ждий міг прочита́ти.

Було́ж там утіхи й ра́дости! Мару́ся набра́ла вели́кої охо́ти до нау́ки, а коли́ верну́ла до до́му попроси́ла о буква́р.

За рік писа́ла вже Мару́ся листи́ без нічи́єї по́мочи.

45. Пчола́ й му́ха.

Ба́йка.

Була́ собі́ му́шка-жемчу́жка. Літа́ла по ха́ті і го́лосно бреніла. Всім доку-

ча́ла, а найбі́льше малі́й Мару́сі, коли́ вона́ засипля́ла.

Раз вле́тіла в ха́ту пчола́.

— Здоро́ва — ку́мо! ка́же до му́шки, як тобі́ живе́ться?

— Спаси́біг, відповіда́є му́шка. До́бре мені́ на світі. Глянь! У ме́не ха́та

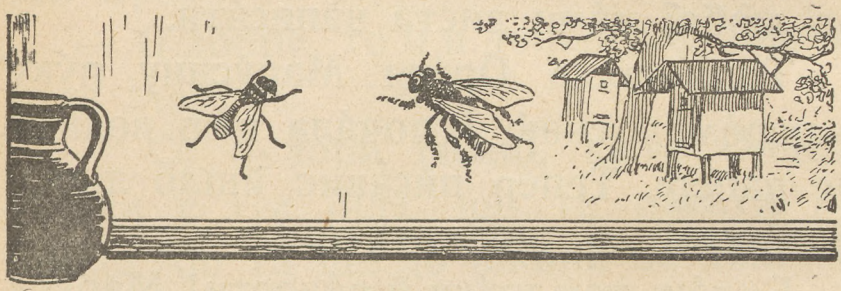

просто́ра, їди́ ма́ю дово́лі. А навку́читься мені́, лиша́ю ха́ту й лечу́ до и́ншої.

— Оста́нь, пчі́лко, зі мно́ю, буде́мо панува́ти.

А пчі́лка ка́же:

— Не хо́чу я, му́шко, твої́х кімна́т! У ме́не впра́вді хати́нка мале́нька, а́ле я її ра́да, бо вона́ моя́ рі́дна.

І поле́тіла до сво́го у́лія.

46. Чита́й.

В лі́ті літа́є, на зи́му зника́є,
Ко́ждого збу́дить, хто задріма́є.
Брени́ть, кружля́є все ко́ло у́ха,
А як зове́ся...? Вгада́йте!...

47. В гости́ну.

Мару́ся й Ори́ся верну́ли з Варша́ви. Вони́ приве́зли Юрчикови кни́жочку з ви́дами Варша́ви.

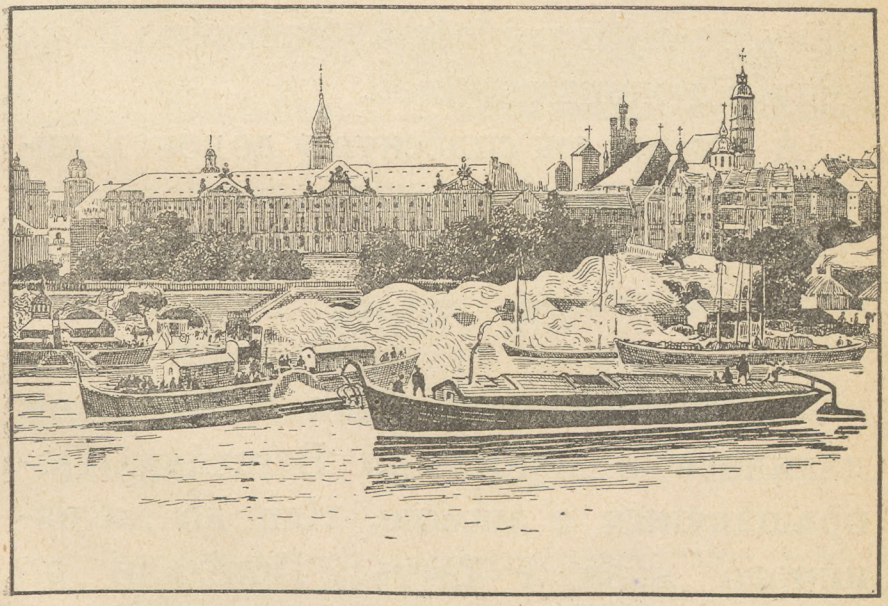

А ви́ди такі́ га́рні, аж о́чи до них сміються! Тут велича́ві церкви́, там

висóкі домú, óсьде мостú і широкі улиці. А нáрода на базáрі аж страх.

Оглядáє Юрчик книжочку й дивýєся скільки то красú є на світі. Він рáдби дýже побáчити ту Варшáву.

Та дармá, Юрчик малúй, дорóга далéка, а пішки йтú гóді. От кобú то його́ хто тудú завіз!

Одно́го дня кáжуть тáто:

— За два тúжні зáчнуться вакáції. Трéба бýде поїхати з Юрчиком у Варшáву до вýйка в гóсті. Завезéмо йомý мéду від нáших пчілóк.

А Юрчик аж сплéснув у дóлоні й кúнувся тáтови на шúю.

48. Львів.

Настáли вакáції. Тáто з Юрчиком лáдилися в дорóгу до Варшáви. Попращáвшися з мáмою, сіли до желізнúчого вóза і їдуть. Приїхали до Львóва на головнúй дворéць. Львів то такóж чималé місто. В тій сторонí нáшої держáви воно́ є нáйбільше. До

відїзду до Варшáви булó ще довóлі часý. Томý повéли тáто Юрчика до міста. Юрчик бáчив висóкі кáмяниці,

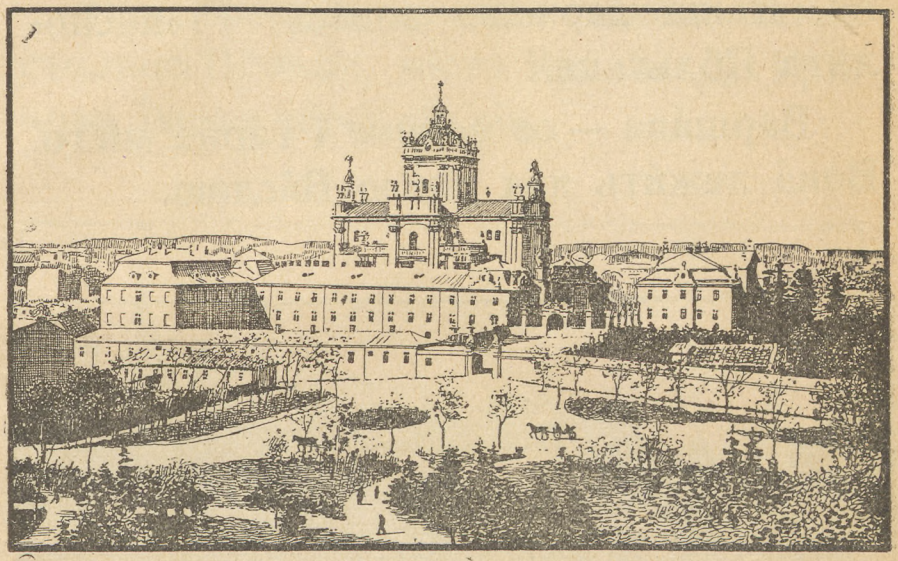

богáті склепи́, величáві церкви́ і трáмвай. Трáмвайом заїхали вони́ на Висóкий Зáмок, звідки оглянули цілий Львів. Пóтім вернýли на дворéць. Тут всіли обá знов до пóтягу і поїхали дáльше.

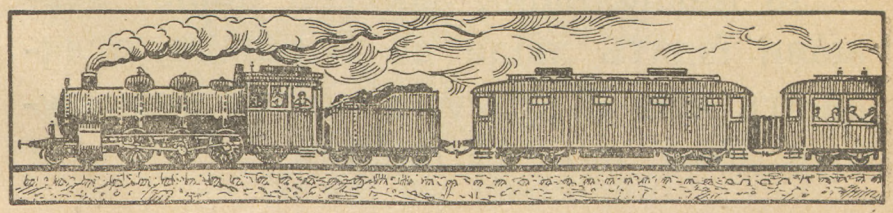

49. Варша́ва.

Варша́ва є сто́лицею на́шої держа́ви. На́ша держа́ва зове́ся: Річпосполи́та По́льська.

Варша́ва — се вели́ке і га́рне мі́сто. Вона́ лежи́ть над ріко́ю Ви́слою.

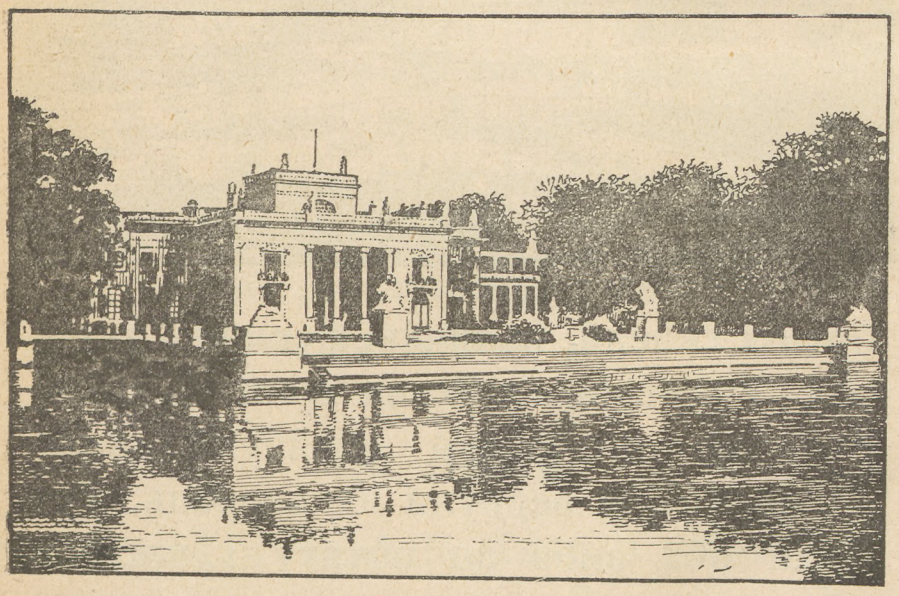

Із найда́льших заку́тин на́шої держа́ви їздять лю́ди до Варша́ви, огляда́ють всю її красу́, а опі́сля розка́зують до́ма, що там ба́чили.

Тому́ нас усі́х Варша́ва так ціка-ви́ть і ко́ждий з нас ра́доби там по-їхав.

Над Ви́слою лежи́ть тако́ж давна́ столи́ця По́льщі, мі́сто Кра́ків. До Кра́кова їдемо че́рез Львів.

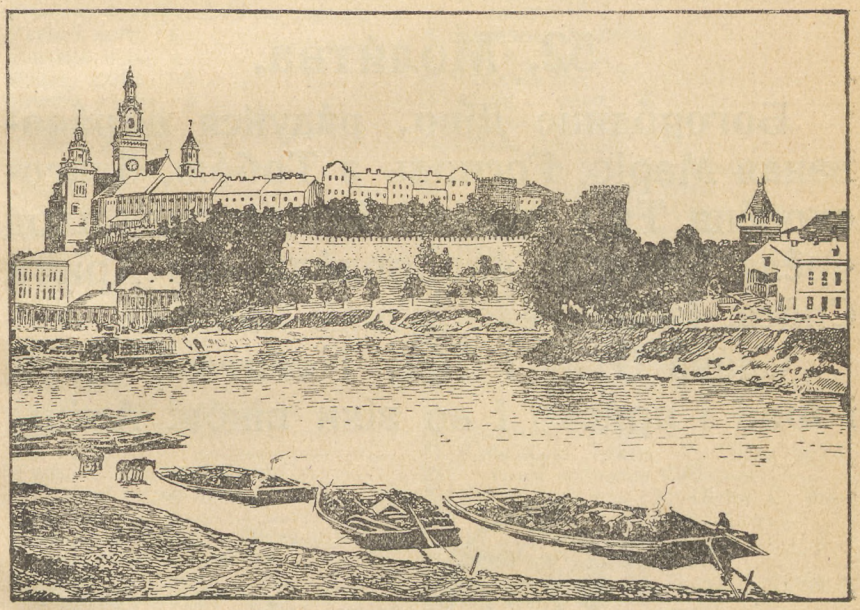

50. Пі́сня.

Хваля́ть и́нші Кра́ків,
По вік йому́ сла́ва.
А я таки́ ка́жу:
— Нема́, як Варша́ва!

51. Бо́же!

Бо́же! Ти По́льщу вже предо́вгі ві́ки
Вбира́в промі́ннєм ве́личі і си́ли,
Щито́м Своє́ї хорони́в опі́ки
Від бу́рі, гро́мів, що на не́ї би́ли.
Пе́ред престо́л Твій ми йдемо́ з мольбо́ю:
Осіня́й край наш ла́скою свято́ю!

52. Моли́тва.

Богоро́дице Ді́во, ра́дуйся обра́дованая Марі́є, Госпо́дь з Тобо́ю, благослове́на Ти в жена́х і благослове́н плод чре́ва Твоєго́: я́ко роди́ла єси́ Хрі́ста́ Спа́са, Ізба́вителя душа́м на́шим.

Сла́ва Отцу́ і Си́ну і свято́му Ду́ху, і ни́ні і при́сно і во ві́ки віко́в. Амі́нь.

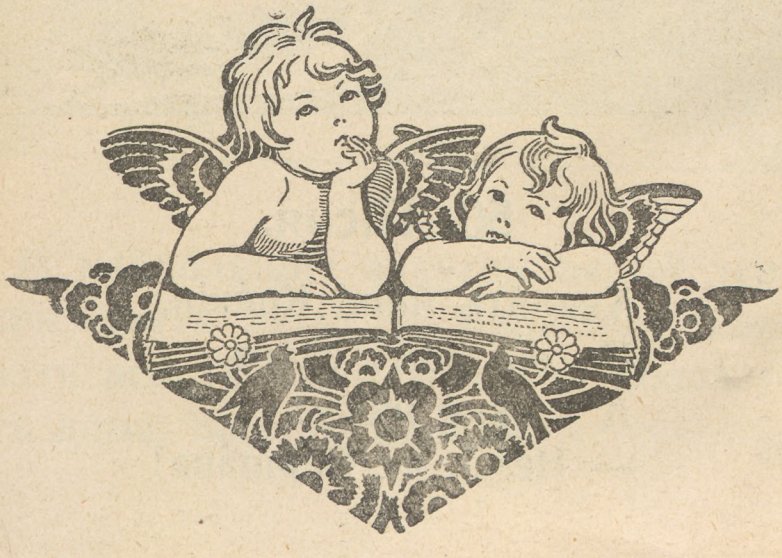

ЗМІСТ.

Стор.

В церкві, і 3
Образи дома й в церкві, о 4
Ангел Хоронитель, а 5
Евангеліє, е 6
Учитель веде учеників до церкви, у 7
Руки й ноги, и 8
Дівчина шиє, є 9
Юнак, юпка, ю 10
Ягнята, ялиця, я 11
Їздець на коні, ї 12
Тато й дідусь, т 13
Мама й діти, м 14
Дідусь, д 15
Наш садочок, с 16
Пес — то домашне звіря, п 17
Кітка й котята, к 18
Бабуся, б 19
Хата сусіда, х 20
Сидимо під липою, л 21
Наша мила неня, н 22
У нашім селі є ріка, р 23
Наші воли, в 24
Господарські будинки, ш 25
Цап й пес, ц 26
На оборі 27
Гуси, то домашні птиці, г 28
Домашні і дикі птиці 29
Зимою, з 30
Сивенький маляр, ь. Після польської часописи Поломінчик 31
Наш сусід, ґазда, ґ 32
Де мелемо збіже? ж 33
Хто робить чоботи? ч 34
Чим возимо збіже? ф 35
Чим розбиваємо тверду землю? дж 36
Дзвіночок дзвонить, дз 37
В гаю, й 38
Щиглик, щ 39
Мала азбука 40
Різдвяна ніч 41
Як вовк рибу ловив, За чужими мотивами 42
Азор і діти, А 44

Стор.

Богданко в церкві, Б 45
Вуйко в гостині, В 46
Грицькове господарство, Г 47
Ґеня на ґанку, Ґ, З Рахунків Ґрабовського Ч. І 48
Данилове подвіре, Д 49
Ева й пташки, Е 50
Єфремів сад, Є 51
Жабє — село, Ж 52
Забава на снігу, З 53
Обхід Йордану, И, Й 54
Івась і піч, І, Після польської часописи Приятель дітей 55
Що їмо, Ї, Після Світа Дитини ... 56
Коломия, Коломийка, К 57
Що я люблю, Л, Після часописи Світ Дитини 58
Марійка й мама, М 59
Настина корова, Н 60
Олена робить масло, О 61
Петро возить дрова, П 62
Рідні гори, Р, Після часописи Світ Дитини 63
Хлібороб Семен, С 64
Роботяща Текля, Т, Після польської часописи Світелко 65
Уляна й місяць, У, Після С. Яховича 66
Федько в коваля, Ф 67
Христя у Львові, Х 68
Цуцик і теля, Ц, Після С. Яховича 69
Чистота, Ч 70
Хто писав вірші, Ш 71
Щоденна молитва, Щ 72
Отче наш. З катихизму О. Лужницького 73
Юрчик в школі, Ю 74
Вчений Яким, Я. Із Світа Дитини ... 75
Велика азбука 76
1. *Всьо з Богом. З народньої школи Ч. І 77
2. Плаксій. Після польської часописи „Пломик“ 77

Стор.

3. *Співанка. Народнє 78
4. *Цукорок. Після польської часописи Приятель дітей 78
5. *Маленький школяр. Із Світа Дитини 79
6. Відважний Юрко. Після польської часописи Світелко 79
7. Загадка (когут). Із Світа Дитини 81
8. *Імянини бабусі. В. Б. 81
9. *Кого я люблю. З народньої школи Ч. І 82
10. Михась. Після польської часописи Світелко 83
11. *Колисанка. З першої читанки Кр. Поп. і Лепкого 84
12. *Загадка (ігла) 84
13. Подорож Михася. Після польської часописи Світелко 85
14. Кітка й мишка. Після часописи Світ Дитини 86
15. *Кіт Мурлика, К. Малицької 88
16. Числова загадка. З рахунків Ґрабовського Ч. І 88
17. Загадка 89
18. Чим я буду? Після польської часописи Поломінчик 89
19. *Шкільний дзвінок. З польської часописи Поломінчик. Переклав В. Б. 91
20. Мати й доня. Після польської часописи Світелко 92
21. Що се є? (серденько). Після польської часописи Поломінчик . 93
22. *Гануся. Після часописи Світ Дитини 93
23. Забава. Після польської часописи Поломінчик 94
24. Дмитруньо. Після польської часописи Поломінчик 95
25. *Гуска з гусятами. З руського букваря 97
26. Дмитруньо й школа. Після польської часописи Поломінчик 98

Стор.

27. Загадка. З рахунків Ґрабовського 100
28. *Діти і ластівка. Після часописи Світ Дитини 100
29. Наш коник 102
30. *Хорий коник. З руського букваря 103
31. *Рідне село. М. Ш. З народньої школи Ч. І 103
32. Мурко. Після польської часописи Поломінчик 104
33. *Загадка (слимак). Після Дияковського 106
34. Воробчик. Після польської часописи Поломінчик 107
35. Жаби. Після польської часописи Світелко 108
36. *Чотири сторони світа. Після часописи Світ Дитини 110
37. *Вечір. Тараса Шевченка 111
38. Зайчик і курятко. Після польської часописи Поломінчик 112
39. *Співанка. М. Ш. 113
40. На пасовиску 114
41. *Веснянка. З народньої школи Ч. І 115
42. Пчола й гуска. Після часописи Світ Дитини 116
43. Що се? (цукор). Із Світа Дитини 117
44. Маруся пише лист. Після польської часописи Поломінчик 118
45. Пчола й муха. Після С. Яховича 119
46. *Читай! Після польської часописи Поломінчик 121
47. В гостину 121
48. Львів 122
49. Варшава 124
50. *Пісня. Ор-От 125
51. *Боже! А. Фелінського, переклав Д. Л. 126
52. Молитва. З катихизму О. Л Лужницького 126

BIBLIOTEKA NARODOWA

J. Kleiner
22. VII. 50

BN
BIBLIOTEKA NARODOWA
514380

Biblioteka Narodowa
Warszawa
30001007780965